adımlar

Sayı:44 Onbeşgünlük Siyasi Dergi Fiatı: 2500 TL 1-15 Ekim 1990

TBKP ANAYASA MAHKEMESİ'NDE...

Türkiye'de Komünist Adıyla Parti Kurulamayacağını Artık Kim İddia Edebilir?

TBKP Programı Üç Yaşında

Demokrasi mi? Sosyalizm mi?

İÇİNDEKİLER

adımlar'dan

Değerli dostlar, Adımlar dergisininin boyutlarını bu sayımızdan itibaren küçültüyoruz. Bu biraz da Adımlar'ın içeriğindeki değişiklikle bağlı bir yenilik. Yeni bir döneme giriyoruz. Yalnızca TBKP Kongre sürecinde ve Sosyalistlerin Birlik Partisi Program ve Tüzüğünün oluşumunda değil, ülkemiz siyasi yaşamının ihtiyaç duyduğu yeni ve yaratıcı fikirlere yer vermeyi amaçlıyoruz. Adımlar'ın sayfalarında bundan böyle Türkiye'nin gündemindeki temel sorunlara ilişkin yepyeni yaklaşımları içeren tartışma yazılarını bulacaksınız.

Önümüzdeki dönemde TCK'nın 141-142.maddelerine karşı mücadele de yeni bir aşamaya girmiş olacak. TBKP'nin kapatılması istemiyle Anayasa mahkemesi'ne açılmış olan davaya başlanması bunun ilk adımıdır. Bu süreçte Türkiye yeni bir sınavdan geçiyor. TBKP'nin 4 Haziran'da yasal kuruluşunu tamamlayarak tüzel kişilik kazanması 141-142'yi fiilen yasadışı hale getirmişti. Şimdi bu adımın ülkemizin ihtiyaç duyduğu gerçek demokratik bir rejime kavuşabilmesi yönündeki girişimlerle tamamlanması gerekiyor. Adımlar bu mücadelenin de organı olacak. Bu mücadele başarıya ulaştığında, yani komünist partisi üzerindeki yasağın tümüyle ortadan kaldırılmasıyla da bir bakıma misyonumuzu yerine getirmiş olacağız.

Bu nedenlerle Adımlar'ın daha geniş bir kesime ulaşabilmesi büyük önem taşıyor. Adımlar'ın çeşitli sosyal, kültürel ve siyasi etkinliklerde elden satışının yapılmasına, dağıtımın ulaşamadığı bölgelerden abone sayısının artırılmasına bugüne kadar yeterince dikkat vermedik. Oysa , okurlarımızın böylesine çok yönlü desteğine ihtiyacımız var. Özellikle de elden satışın artırılması konusunda artık sonuç alıcı bir noktaya gelmemiz kaçınılmaz oluyor. Açıkça görülmektedir ki, yukarıda altını çizdiğimiz hedeflere ulaşabilmek büyük ölçüde okurlarının göstereceği bu çabaya bağlıdır.

Dergimizi, dağıtımdaki aksaklıklardan ötürü bir süredir elde edemeyen okurlarımız doğrudan bize telefon veya mektupla başvurduklarında, kendilerine yardımcı olacağız.

Su Basın Yayın ve Ticaret A.Ş adına Sahibi:**Zülfü Dicleli**
İşletme Müdürü :**Ayten Şengör** Yazıişleri Müdürü: **Hüseyin Çakır**
Yönetim Yeri: Peykhane Sokak: No:44 Kat:4 Sultanahmet/ İstanbul
Tel: 51697 65-66 Fax: 516 11 79 Baskı :**Paşahan Matbaası**

Abone olmak için aşağıda belirtilen abone bedelini "Su Basın Yayın San. ve Tic. A.Ş **Türkiye İş Bankası Türbe Şubesi, Hesap No: 1066904** hesabına yatırmanız ve banka dekontu forokopisini **Adımlar Dergisi , Peykhane Sok. No: 44-4 Sultanahmet -İstanbul** adresine bildirmeniz yeterlidir.

Abone Fiyatları:
6 Aylık: Yurtiçi 25 bin Tl. Yurtdışı (Avrupa) 30 DM.
Yıllık : Yurt içi 50 Bin Tl. Yurdışı(Avrupa)60 DM.

TBKP'NİN İLK GENEL BAŞKANI BEHİCE BORAN'I ÖLÜMÜNÜN 3.YILINDA SAYGIYLA ANIYORUZ

BORAN DİNMEDİ

Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran 10 Ekim 1987 günü aramızdan ayrıldı.

Boran 1910'da Bursa'da doğdu. Orta ve lise öğrenimini İstanbul Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'inde, yüksek öğrenimini Amerika'da Michigan Üniversitesi'nin Sosyoloji Bölümü'nde tamamladı. Ülkeye dönünce bir süre lise öğretmenliği yaptı. 1939 yılında, Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ne doçent olarak atandı. 1941'de bir grup arkadaşı ile birlikte "Yurt ve Dünya", 1943-44'de "Adımlar" dergilerini çıkardı.

Özgür düşüncenin, özellikle toplumcu düşüncenin baskı altında tutulduğu savaş yıllarında yayımlanan yazılarında etkili bir sosyolog ve sanat eleştirmeniydi. O yıllarda yasal ve yasadışı engellere karşın yazmaya çalıştı. Sanat ve edebiyat yazılarında bilim adamlarının toplum karşısındaki sorumluluğunu, sanatın insanın toplum ile ilişkilerini içeren konular yer aldı.

Bu dönemde "Görüşler", "Söz" "Ant" "Yığın" vb. dergilerde yazıları yayımlandı. "Görüşler"de çıkan yazılarından hakkında bir çok öğretim üyesiyle birlikte soruşturma açıldı. 1948'de Boran ve iki arkadaşı aleyhinde açılan dava sonucunda kürsüleri kaldırıldı.

Üniversiteden uzaklaştırılan Boran İstanbul'a yerleşti. Barışseverler Cemiyeti 'nin kurulmasında yer aldı. Derneğin Menderes hükümetinin Kore'ye asker göndermesini kamuoyunda büyük yankı uyandıran protestosu nedeniyle Boran, tutuklanarak askeri mahkemece 15 ay hapis cezasına çarptırıldı ve üniversite öğretim üyeliğinden kesin olarak ihraç edildi.

1953'de TKP koğuşturması ile ilişkili olarak tutuklandı. Birkaç ay tutuklu kaldıktan sonra delil yetersizliğinden bırakıldı.

1960'tan sonra "Vatan", "Öncü" gazetelerinde yazılarıyla yeniden görünen Boran, 1962'de Türkiye İşçi Partisi hareketine katıldı. 1964'te partinin 1. Büyük Kongresi'nde genel yönetim kurulu üyeliğine, bu kurul tarafında da Merkez Yürütme Kurulu'na seçildi. 1965 genel seçimlerinde Urfa milletvekili seçildi. 1966'da 11. Büyük Kongre Boran'ı gene partideki aynı görevine getirdi. 1970 yılında Behice Boran TİP genel başkanı seçildi. 12 Mart döneminde, Kürt halkının demokratik anayasal haklarını talep etmesi gerekçesiyle TİP kapatıldı. Boran ve öteki TİP yöneticileri 141. maddeden 15'er yıla mahkum edildi.

1975 yılında TİP Boran'ın genel başkanlığında yeniden kuruldu. 12 Eylül'den sonra yurt dışına çıkmak zorunda kalan Boran, politik göçmen olarak bulunduğu yurt dışında TİP-TKP birliğinin gerçekleşmesi için çalıştı. 8 Ekim 1987 günü Brüksel'de Behice Boran ve Haydar Kutlu düzenledikleri basın toplantısında, iki partinin birleştiğini kamuoyuna duyurdular. Yeni programatik yaklaşımlarını anlattılar.

Ortak basın açıklamasında şöyle deniliyordu. "Türkiye'nin önünde bugün demokrasiye geçilip geçilmeyeceği sorunu duruyor. Biz halkımızın demokrasi isteğine yanıt vermeden en başta kendimizi sorumlu hissediyoruz. TKP ve TİP birleşmesiyle bu sorumluluğun gerektirdiği bir adımı attığımız kanısındayız.

Boran için ilk tören 15 ekimdeBrüksel'de yapıldı. Belçika'dan yola çıkan Boran'ın naaşı 16 ekim günü Ankara Esenboğa'ya geldi. Eski bir milletvekili olarak Boran için TBMM önünde bir tören düzenlendi. Aynı gün bir kortej eşliğinde İstanbul'a getirildi.

İstanbul'a gelişinde kalabalık bir yurttaş topluluğu tarafından karşılandı. 18 ekim günü Şişli camiinde toplanan binlerce insan çiçekler ve alkışlar arasında Boran'ı yolcu ettiler.

10 Ekim 1990 günü TBKP'nin ilk genel başkanı Behice Boran, İstanbul-Zincirlikuyu'daki mezarı başında anılacak.

TBKP Genel Başkanı Nihat Sargın Anayasa Mahkemesi'nde yaptığı sözlü savunmasında:

"TBKP TABULARI YIKAN BİR PARTİDİR"

Türkiye Birleşik Komünist partisi'nin kapatılması davası ile ilgili olarak genel başkan Nihat Sargın'ın 2 ekim 1990 günü Anayasa Mahkemesi'ndeki "sözlü açıklaması"na esas oluşturan metni özetleyerek yayınlıyoruz.

Sayın yargıçlar;

Ben komünistim. Huzurunuzda savunma onurunu duyduğumu partim de, Türkiye Birleşik Komünist Partisi, yani komünist partisidir.

Bunları daha baştan öncelikle belirtmek gereğini duydum. Çünkü bu dava, hakkımızdaki iddialar her ne olursa olsun aslında, gerçek ve tüzel kişiler olarak bu kimlikle, komünist kimliğimizle Türkiye'nin sosyopolitik yaşamında yer alıp almayacağımız sorununda düğümlenmektedir. Hatta daha kısa ve öz olarak söylenirse, tek başına "komünist" sözcüğüdür sorunu oluşturan. Ve de davamız, bu yanıyla ve öncelikle, 21. asrın eşiğinde eski önyargıların aşılıp aşılamadığının, tabuların kırılıp kırılamadığının da bir göstergesi olacaktır.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi'ni yasal olarak kurma niyet ve istemiyle üç yıl önce Türkiye'ye gelişimizde daha havaalanında uçaktan iner inmez gözaltına alınmıştık. Daha sonrası herkesçe bilinmektedir tekrarlamayacağım. Ama gözaltı süremizle ilgili bir anımı aktarmak istiyorum: İlginçtir. O sırada Emniyet ileri gelenlerince bana söylenen, daha sonra Yağcı arkadaşıma da söylendiğini öğrendiğim, çok sonraları daha yakınlarda gene aynen yinelenen bir söz var: "Niyetinizi anlıyoruz, pekala, partinizi kurun, programınızı da düşündüğünüz gibi hazırlayın, ama niçin **komünist** kelimesinde ısrar ediyorsunuz, bunu anlamıyoruz, komünist olarak ne düşünüyor, ne öngörüyorsanız koyun programınıza. Bu yetmiyor mu size . . ."

Belki bu sözcüğü kurulacak partinin hemen gerisinde bir baraj olarak düşünüyorlardı. Belki değil muhakkak, bir kere bu vardı hesaplarında. Ama bundan ibaret değildi sanırım. Belki buna ek olarak, bu önyargının aşılmasının, bu tabunun kırılmasının daha başka bir çoğunu da beraberinde sürükleyeceğini sezinliyorlardı belki. Belki de yanlızca bütün meslek yaşamlarına egemen olmuş bu önyargıdan kurtulamıyorlardı, o anda bir boşluğa yuvarlanmış gibi olacaklarını hissediyorlardı, bilinçsizce de olsa.

Bütün bunların hepsi birlikte var olmuştur belki de. Söylemek, söylerken bir kez daha altını çizmek istediğim şudur: Komünist sözcünün, diğer bütün bağlamları bir yana, bizatihi, tek başına komünist sözcünün, diğer bütün önemi.

Benim bu sözlere verdiğim yanıt her defasında aynı olmuştu: "Bizim için sözcüklerin günlük dilde ifade ettiklerinin ötesinde adeta gizli, tılsımlı bir anlam ve değeri yoktur, komünist sözcüğünün de. Ama bu adda ısrarlıyız ve ısrarlı olacağız. Siz niçin bu adın olmasını istemiyorsanız, işte tam da onun için."

Ön yargıyla hazırlanmış iddianame

Sayın yargıçlar;

Bunları anlatma gereğini duydum. Çünkü partimizin kapatılması istemiyle hazırlanan iddianamenin de aynı önyargıyla kaleme alındığını, aynı önyargıyı yansıttığını gördüm. Biraz sonra göstermeye de çalışacağım. Bu önyargı, bu önyargılı bakış iddianameyi ister istemez büyük çıkmaza sürüklemiştir. Mantık şu: Adında bu sözcüğü taşıdığına göre Parti'nin suçlanması gerekir. Hem de ne ile, kuşkusuz sınıf tahakkümünü öngörmesi kuşkusuzdur' çıkarsamasını yapmakta, kısacası yalnız ve yalnız önyargıyı konuşturmaktadır, o kadar. Bu ise iddianameyi daha başından çıkmasa sokmakta, sınıf tahakkümü iddiası ile birlikte ve ona bağlı olarak ileri sürülen diğer iddialar da bu esas iddia ile birlikte aynı çıkmaza saplanmaktadır.

Sayın yargıçlar;

İddianamenin hukuksal incelemesine, hukuk boyutunda tartışılmasına ben girecek değilim. Onu derin bir vukufla avukatımız sayın **Turgut Kazan** yapmaktadır. Yalnızca, biraz önce belirttiğim önyargılı bakış açısını ve sürüklediği çıkmazı biraz daha yakından dikkatinize sunmaya çalışacağım:

İddianame, "Değerlendirme" bölümünün ilk iddiası olan "sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini savunmak ve yerleştirmeyi amaçlamak" konusunda aynen şöyle diyor:

"... marksizm, diyalektik yöntem, nihai hedef komünizmi gerçekleştirme aşamalarında sınıf diktatoryasını kendiliğinden kapsar, partinin niteliği ve amacı da budur".... "Bu aşamalı yollar sonunda "TBKP emekçi iktidarı kurulacak" komünist topluma ulaşılacaktır. Böylece marksist görüşten hareketle emekçi sınıfın egemenliğinde komünizm öngörülmüş ve amaçlanmıştır"... Ve biraz daha aşağıda ".. barışçı yol öngörülse dahi teorileri gereği, kendi görüş ve ideolojerine göre belirledikleri komünist düzeni yerleştirmek için ideolojilerine aykırı gördükleri demokrasiyi ortadan kaldırmak istedikleri kuşkusuzdur."

Nedir iddianameye göre kuşkusuz olan? Demokrasiyi ortadan kaldırma isteğimiz. Peki bunun dayanağı ne? Böyle bir dayanak yok, Dayanak yok. Ama iddianame için dayanak yerine teori var. "Teorileri gereği" diyor. Ve de böylece iddiasını ispatlamış oluyor.

İşte bu önyargıdır, sayın yargıçlar, kesinkes bir önyargıdır.

İddianeme o kadar önyargılıdır ki:

-marksizm, komünizmi gerçekleştirme aşamalarında sınıf diktatoryasını kendiliğinden kapsar, derken hemen altında belirttiği "barışçı yol öngörülse dahi" ibaresiyle çelişkiye düştüğünün,

- tırnak içinde gösterilerek parti belgesinden alındığı belirtilen "emekçi iktidarı" terimini kendi sözleriyle "emekçi sınıfın egemenliğinide" olarak değiştirdiğinin,

-sınıf farklarının ortadan kalktığı bir toplumun ifadesi olan komünist toplumda nasıl olup da emekçi sınıf egemenliği olacağının ya farkında değildir, ya da görmezden gelmiştir.

Dahası var: İddianame, "Partinin düşünce ve çalışma aracı yaratıcı marksizm, diyalektik yöntemdir" tümçesinden partinin marksist olduğunu, bundan dolayı da sınıf tahakkümünü öngördüğünü ileri sürerken "Türkiye Birleşik Komünist Partisi yaratıcı marksist teori temelinde politikasını çizer. Bunu Türkiye ve dünya kültürünün, çağdaş düşünce ve bilimin demokratik, insancıl değerleriyle zenginleştirerek sürekli geliştirmeyi görev bilir" tümceleriyle politikasını elbet yaratıcı marksizm temelinde, ama Türkiye ve dünya kültürünün, çağdaş düşünce ve bilimin demokratik, insancıl değerleriyle zenginleştirerek sürekli geliştirmek suretiyle çizeceği konusunu tümden atlamıştır; hem de bu tümceleri aynen alıntısında kullandığı halde.

Gene aynı biçimde "barışçı yol öngörülse dahi teorileri gereği".. "demokrasiyi ortadan kaldırmayı amaçladıkları kuşkusuzdur" derken de gene alıntı yaptığı halde aynı paragrafın devamındaki "sosyalizm de barışı ve demokrasiyi güçlendirerek gelişecektir" tümcesini tamamen yok saymıştır.

Sayın yargıçlar; İddianame, tüzük ve programdan yaptığı alıntıların yetmediğini farketmiş olmalı ki, ek bir kanıt olarak "... özellikle partinin oluşumuna vücut veren Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi'nin görüş ve düşünceleri doğrultusunda faaliyette bulunan kişiler çeşitli zamanlarda yargılanmışlardır. Yargılama sonucu TİP ve TKP'nin görüş ve düşüncesi ile bu yöndeki faaliyetleri TCK'nun 141. maddesinde belirtilen... cemiyet olarak nitelendirilmiş, verilen kararlar yargısal denetimden geçerek kesinleşmiştir" diyor ve 12 Eylül sonrası sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanıp mahkûm olan kimi TİP ve TKP'lerin ilamlarını zikrediyor, ve ekliyor: "Böylece davalı siyasi partinin ... sınıf egemenliğini amaçlayıp savunduğu anlaşılmaktadır".

12 Eylül olağanüstü döneminin olağanüstü sonuçları sayılabilecek o yargılamalardan hemen sonra yapılan yargılamalarda ardı ardına gelen beraat kararları bir yana, Heyetimiz söz konusu Sosyalist Parti davası kararında bırakınız "aynı görüş ve düşünce doğrultusunda faaliyette bulunduğu" öne sürülen üçüncü kişileri, doğrudan kurucu üye olan iki kişi hakkında sayın başsavcının daha önceki suçları üzerinde durmasını dahi eleştirerek aynen şöyle demektedir:

"Cumhuriyet Başsavcılının ... günlü, .. sayılı iddianamesiyle davalı Partinin Programı'nın..... sayılı yasanın... maddesine aykırı olduğu savıyla kapatma davası açılmıştır. Şu halde, davanın konusunun Sosyalist Parti Programıyla sınırlı olması gerekir.

"Esas hakkındaki düşüncede, Sosyalist Parti Başkanının ve iki kurucu üyenin daha önce işledikleri suçlar üzerinde durulmaktadır. Dava kuruculara karşı değil, Partiye karşı açılmıştır. Her ne kadar ceza yargılamasında, duruşma sırasında sanığı adli sicil kaydı okunursa da, tekerrür ve tecil hükümlerinin uygulanması açısından gerekli olan bu işlemin sanık aleyhine delil olarak kullanılmasına olanak yoktur. Ortada, adı geçen kişilerin işledikleri suç bakımından kurucu üye olamıyacakları savını içeren bir dava bulunmadığına göre idianın bu yönüyle ilgilenilmemesi gerekir".

Hatırlanacağı üzere İtalyan Komünist Partisi uzun yıllar "proletarya diktatörlüğü"nü savuna gelmişti. 141 ve 142. maddenin kaynağını oluşturan 270 ve 272. maddeler o zaman da şimdi olduğu gibi yürürlükteydi.

Bölümü noktalamadan başta söylediğimizi bir kere daha yineliyelim: TBKP'nin tüzük ve programında "sınıf tahakkümü" öngörüldüğünü iddia etmek yalnızca bir önyargıdan ibarettir, komünist (marksist) adından kaynaklanan bir önyargıdan. Bu önyargı artık aşılmış olmalıydı, aşılmış olmalıdır.

Komünist adının yasaklanması

Sayın yargıçlar;

Buradan ikinci iddiaya, "kullanılması ve kurulması yasaklanan adla siyasi parti kurulması" iddiasına geçmek istiyorum:

İddianame bu konuda SPK'nun ilgili maddesini ve Anayasanın 68. madde gerekçesini zikrediyor ve ekliyor: ".. buna uygun olarak komünist adı kullanılmak suretiyle kurulan siyasi partilerin, sınıf egemenliğini amaçladıkları peşinen kabul edilerek....".

Evet, burada da karşımıza çıkan bir peşin hükümdür, ön yargıdır. Bunu böylece belirttikten sonra konu ile ilgili diğer öğelere geçelim: Yalnızca gerekçesine dayalı olarak Anayasa maddesini yorumlamaya, yorullamanın da ötesinde bundan Anayasının siyasi partilerin adlarına ilişkin yasaklar getirdiğine ve idianamenin yukardaki alıntısından devamla "... kurulması yasaklanmak istenmiş ve yasa koyucu da bu ilke doğrultusandı konuyu... düzenlemiştir" görüşümü kabule olanak yoktur. Eğer Anayasa bir sınırlama getirmişse bu sınırlama ile bağlı olunmak, onun ötesine taşılmamak gerekir. Yoksa o sınırlamanın anlamı kalmazdı. Nitekim bu gerekçe Heyetinizce iddianamenin benimsediği biçimde kabul edilmiş olsaydı gerekçede yer alan ".. Türkiye'de bundan böyle sınıf esasını... savunmayı ve yerleştirmeyi esas alan bir siyasi partinin kurulamıyacağını" da kabul etmiş olması ve Sosyalist Parti davasında aksi yönde karar alması gerekecekti. Oysa Heyetininizn kararında sınıf esasına dayalı bir partinin kurulmasının doğal olduğu benimsenmiş ve aynen şöyle denmiştir: "Sınıfların varlığı kabul edildiğinde siyasi partilerin tabanlarını belirli bir sınıfa veya sınıflara dayandırmaları doğal olur.. 1961 ve 1982 anayasalarında, sınıf gerçeğini ya da bunun iktidara yansımasını önleyici hüküm yoktur".

Heyetinizin söz konusu kararında doğrudan isim konusu ile ilgili olarak duruma açıklık getiren bir bölümde yer almaktadır:

"Artık komünist partiler dahi (Arnavutluk ve Çin hariç) sosyalist bir partinin meşru yollardan iktidara gelebileceğini benimsemişlerdir.... Soyalizmin teoride ve uygulamada sürekli değişim içinde olması ve anlamındaki değişiklikler nedeniyle sosyalist bir partinin Anayasa ve yasalarla yasaklanıp yasaklanmadığı konusunu sadece adına bakarak çözüme bağlamaya olanak yoktur. Her somut olay başlıbaşına değerlendirilip karara bağlanmalıdır".

Sayın yargıçlar;

İddianamenin bir başka iddiası "kapatılan bir siyasi partinin devamı olduğunu beyan ve iddia etmek" suçlamasıdır.

Bu konuda sağlam bir görüşe varabilmek için öncelikle birkaç noktayı belirterek altını çizmek

dileğindeyim:

-SPK'nun ilgili maddesi Anayasa'daki siyasi partilerle ilgili sınırlamaları en azından aşan özel bir kapatma nedeni ortaya koymuştur.

-Söz konusu Türkiye İşçi Partisi, 1981'de diğer bütün partilerle birlikte Milli Güvenlik Konseyi'nce çıkarılan bir yasa ile feshedilmiştir, kapatılmış değil. Bu bakımdan SPK'nun 96/2 maddesinde yer alan "kapatılan siyasi parti" kapsamı içinde düşünülmemesi gerekir. Konuya ilişkin olarak 1984'de Heyetinizce alınan karar ise, adı geçen yasayla gaspedilen partilerin bu kapsam içinde sayılıp sayılmayacağı, bundan dolayı da bir başka partinin kapatılıp kapatılamıyacağı konusunda bir açıklık getirmiş değildir.

- 1981'de çıkarılan yasa, 12 Eylül 1980 günü faaliyetleri durdurulmuş bütün partileri topluca feshetmiştir. Böylece ister kapatma, ister fesih olsun varlığına son verilmiş partiler, o tüzel kişiler için bir sıkıyönetim hukukçusunun deyimiyle "idam" kararı uygulanmıştır. Bu durumda, kişisel kanımca, şeklen yasa konumunda olmakla birlikte bir metin, doğrudan yargı erkine giren bir konuyu ele aldığı için "yok" sayılması veya gerçekte 12 Eylül günü alınmış olandan farksız olarak partilerin faaliyetlerini geçici olarak durduran bir idari karar olarak kabulü ile bu kararın yürürlük süresinin de MGK dönemi ile sınırlı olması gerekir.

Tabuları yıkan bir parti

İddianamenin "Değerlendirme" bölümünde karşılaştığımız son iddia "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak"tır. İddianame bu iddiaya dayanak olmak üzere tüzük ve program'dan "Kürt" sözcüğünün yer aldığı kimi pasajları aktarmaktadır.

Sayın yargıçlar;

Bu iddia ile birlikte ikinci tabuya, komünist sözcüğünde olduğu gibi Kürt sözcüğü etrafında oluşturulan tabuya gelmiş oluyoruz. İddialara bakılırsa "devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozma", bu çerçevede "dil... ırk ayrımı yaratma", "milli veya dini kültür veya..... ırk veya dil farklılığına dayanarak azınlıklar bulunduğunu ileri sürme", "ülke üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütme" gibi kimi sosyal gerçeklerle ilgisiz yasakçı bir zihniyetin eseri suçlamalarla karşı karşıyayız. Ama bütün bunların gelip dayandığı tek bir husus var: Kürt sözcüğü. Kürtlerin varlığından söz edilmiş olmasıdır, bütün bu suçlamalara yol açan. Oysa Kürt sözcüğü, daha genel deyimle Kürt sorunu, öncelikle Kürtlerin varlığı sorunu bir tabudur sayın yargıçlar, çağdışı bir korkudan kaynaklanan ve her geçen gün ülkemizin sosyal, politik.. her alanda yaşamını zehirleme istidadı gösteren bir tabu. Ülkemizde bir sosyal gerçeklik olarak Kürtlerin var oluşunu, varlığını inkâr üzerine oturtulmuş bir tabu.

Sormak gerekir: Bu tabunun kırılma zamanı, sorunun, başta ilgililer olmak üzere milletçe serinkanlılıkla tartışılıp değerlendirilerek ortak mutabakatlar zemininde çözüme kavuşma zamanı çoktan gelmedi mi? Bu ülkenin aydını, sosyal bilincisi, yazarı, çizeri, hukukçusu, politakcısı, iktidarı, muhalefeti... kısacası bu ülkenin bir bireyi olarak hala sorunu görmezden gelmeden, böylece çözümünü hergün biraz daha zora koşmadan vazgeçmeyecek miyiz?

Türkiye Birleşik Komünist Partisi -belirtildiği üzere tabuların kırılmasını kendisinin bir misyonu saymaktadır- bu tabuya ilişkin olarak da hukuk labirentlerinde kendine emin sığınaklar aramadan, tümcelerini ezip büzmeden kendi çözüm önerisini açık seçik ortaya koymuş bulunuyor, Program'ının ilgili bölümünde.

Ancak müsaadenizle, bunu belirtmeden önce, Anayasa ve ona temel oluşturduğu belirtilen "demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti" nin genel kuralları, insan hakları beyanname ve sözleşmesi çerçevesinde konuya kısaca ele almak niyetindeyim:

Hakkımızdaki temel iddia, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak'dır. Diğer iddialar buna bağımlıdır, ve bu idianın gerçekleştiğini gösterdiği, bunu sağlayacak tutum ve davranışları ortaya koyduğu ölçüde anlam ve değer taşıyacaktır. Öyle olması gerekir. Çünkü Anayasanın reddettiği budur. O halde ileri sürülen temel iddiayı doğrulayacak bir kanıt ortaya konmadıkça diğer iddialar kendiliğinden çözmeye mahkûmdur.

Devam edelim: Anayasamıza göre Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür. Diğer yandan, gene Anayasa, "kanun önünde eşitlik"i ifade ederken 10. maddesinde açık olarak "dil, ırk... ve benzeri sebeplerle ayrım" gözetilemiyeceğini hükme bağlamıştır. Modern anayasaların hepsinde yer alan bu hükmüyle Anayasa, aynı zamanda vatandaşlarımız arasında, yani Türk milleti içinde dil, ırk vb. farklılıkları olduğunu önceden kabul etmiştir. Vatandaşlar arasında dil farkı, ırk farkı vb. farklar vardır, olacaktır; ama bu farklar her ne olursa olsun vatandaşlar, yani Türk milletini oluşturan bireyle kanun önünde eşit olacaktır. Anayasa böyle diyor.

Görüldüğü üzere bu fiiller ancak ve öncelikle iktidarlar tarafından azınlıkta kalanlara karşı uygulanabilir. Bundan dolayı, herşeyden önce çoğunluk şövenizmi, ırkçılığı millet bütünlüğünü bozucudur. Aynı biçimde yalnızca iktidarların uygulayabilecekleri zorla asimilasyon politikaları, örnekleri görüldüğü üzere ad ve kimlik değiştirme girişimleri, dil yasağı koyulması, maddi ve manevi varlığın özgürce geliştirilmesini engelleme bu suçun kapsamı içnide yer alır; yoksa azınlıkta kalanların da çoğunluktakiler gibi, onların sahip oldukları haklara eşitlik içinde sahip olmalarını istemek değil. Gene bu mantık çerçevesi içinde, bir yasak varsa, olacaksa bu, kimi iktidarların sorumsuzluklarını ve çoğunluk baskısını önlemek için konmuş olmalıdır. Nitekim insan hakları sözleşmelerinde, modern anayasalarda, bir parçasını oluşturduğumuzu yinelemekten geri durmadığımız uygar milletler topluluğunda geçerli olan da bu görüştür; güvenceye alınan da öncelikle azınlıkta kalanların haklarıdır, yaşamın her alanında azınlıkta kalanların hakları, politik görüş azınlığından etnolojik köken azınlığına, dil azınlığından din azınlığına kadar.

Gelmiş geçmiş iktidarlar ve resmi makamlar açısından da durum, aradaki önemli derece farklılıklarına karşın, esasta pek farklı olmadı. Tabu devam ediyordu. Son günlere kadar süregelmekte olan uygulamaya örneği bizzat kendimden vereyim: Halen yargılamamın sürdüğü Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde esas iddiaya ek olarak ileri sürülen iddialar arasında13 kez de 142/6, ceza maddesinin ihlâli yer almaktadır. Bunlarla ilgili genel iddiayı iddianamenin 49. sayfasından aynen aktarıyorum: "Türkiye'de Türk halkının dışında bir Kürt halkının olduğunu kabul ederek Türkiye'yi bölmek ve dolayısıyla bölücülük fiilinin işlendiğini kabul etmek durumu ortaya çıkmaktadır".

Bizim konuya ilişkin düşüncemize, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin önerisine gelince, sınıf tahakkümü bölümünde olduğu gibi bunu da iddianamamenin atladığı pragrafta bulmak mümkün. Şöyle diyor partimiz:

"TBKP, Kürt sorunun adil, demokratik ve barışçı bir çözüme kavuşturulması, Türk ve Kürt halkının Türkiyei Cumhuriyeti devleti sınırları içinde gönüllülük ve eşit haklılık temelinde birlikte yaşamaları ve ortak çıkarlar temelinde demokratik yeniden yapılanması için çalışacakır".

Program, gene atlanmış bir pargrafla bölümü kapatıyor:

"Kürt sorunu çözülmeden Türkiye'de demokratik yenilenme gerçekleşmiş olmayacaktır. Aynı zamanda Türkiye'nin demokratikleşmesi için mücadeleden başka yoldan Kürt sorununun çözümüne ulaşılamaz".

Ekleyelim: TBKP, "şiddet"in her türlüsüne karşıdır, bunun için "sorunun çözümünde her türlü şiddet kullanımının reddi konusunda mutabakat" sağlanmasını öngörmektedir. Şiddet'in ayrıca ayrılıkçılığı da körükleyeceğinin bilincindedir. "Sorun politiktir", o halde politik olarak çözülecektir ve bu, ancak "bir süreç içinde" gerçekleşebilecektir.

Kamuoyu Komünist Partiye evet diyor

Sayın yargıçlar;

Bugün artık Türkiye'de bu adla, komünist adıyla parti kurulamıyacağını iddia eden kimse kalmadı denebilir. Tersine, kamuoyu yoklamaları giderek yükselen bir eğilim çizgisi içinde bugün halkımızın ezici çoğunluğunun Komünist Partisi'nin kurulmasından yana olduğunu göstermektedir.

Bunları tek tek aktaracak değilim. Yalnızca tek bir demecin üzerine dikkati çekmek istiyorum: Kenan Evren cumhurbaşkanı olarak yaptığı Almanya gezisinde ilk defa "Türkiye'de Komünist Partisi kurulmalı" dedi. Daha sonraları da bu görüşünü bir çok kez yineledi. Bu sözler ayrı bir anlam taşımaktadır. Çünkü Milli Güvenlik Konseyi'nin başı ve Devletin Başkanı olarak, taşıdığı sıfat ve bulunduğu mevki dolayısıyla 82 Anayasasının başlıca mimarı durumundadır.

Başta Sayın Evren, onunla birlikte bu konuda söylepi yazan herkes, ezici halk çoğunluğu.. bunların hepsi birden iddianamenin iddiası uyarınca Anayasaya karşı gelmekte midirler?

Bunu kabule olanak yoktur.

Sayın Özal Cumhurbaşkanı seçildiği sırada bu konu üzerinde yeniden ve özellikle durmuş ve mealen "eğer kimi önyargılar hala sürüyor ve gecikmeye yol açıyorsa, konuyu devmal gündemde tutmak, devamlı tartışmak, açıklamak... gibi yollarla bu önyargıları değiştirmek mümkün olabilir" demişti. Hatırımda kaldığı kadarıyla ifade ediyorum, ama esası bu. Aslında küçük, ama etkili bir zümre dışında o anda dahi geniş halk kitleleri ve toplumun değişik kesimleri açısından sorun çoktan çözümlenmiş bulunuyordu. Bu olguyu tahliye olduktan sonra, özellikle de Partimizin kuruluşundan bu yana partililer olarak bizzat gözlemleme olanağımız oldu.

Dört aylık yasal TBKP toplumda kabul görmüştür

Sayın yargıçlar;

4 Haziran'da kurulduğuna göre Türkiye Birleşik Komünist Partisi dört aydan beri yasal olarak çalışmaktadır. Bir parti olarak güncel olaylarda görüşünü açıklamakta, yayın yapmakta, üyeleriyle toplanmakta, dışa açık olarak açılış, tabela asma törenleri düzenlemekte, aynı il veya ilçenin diğer partileriyle ayrım gözetmeksizin uygar ilişkiler içinde yaşamını sürdürmektedir. Bugün partimizin yurdun değişik yörelerinden birçok il ve ilçede örgütü bulunmakta, örgütlenme çalışmaları aralıksız sürmektedir. Dört aylık yaşamı boyunca Parti toplumun her kesiminde kabul görmüş, istisnasız bütün çalışmalarında doğal ve olağan karşılanmıştır, karşalanmaktadır.

Aynı zamanda, bu dört aylık süredeki bütün çalışmaları boyunca, ne partililer ne de tüzel kişilik olarak Parti, çalışma zeminin dışına taştığı iddiasıyla bir soruşturmaya uğramış değildir. Bu parti mi kapatılacaktır?

Komünistler çok uzun yıllardanberi, illegaliteye itildikleri ilk kuruluş yıllarından bu yana devamlı olarak yasal çalışma talebinde bulundular, dört ay öncesine kadar.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi 4 Haziren 1990'dan beri yasal olarak çalışmaktadır. Talebimiz, çalışmalarımızı yasal olarak bundan böyle de sürdürebilme olanağının sağlanmasıdır. Buna hakkımız vardır.

Anayasa mahkemesinde TBKP'nin Kapatılması için sözlü savunmada konuşan Turgut Kazan:

" ÇAĞDAŞ OLMAK İÇİN TARTIŞMAKTAN KORKULMAMALI"

TBKP'nin kapatılması için anayasa mahkemesinde açılan dava 2 Ekim günü TBKP genel başkanı **Nihat Sargın** Genel Sekreter **Haydar Kutlu** ve Av. **Turgut Kazan** 'ın katıldığı duruşmada sözlü savunma yapıldı .

Sabah başlayan sözlü savunmada Nihat Sargın özetini verdiğimiz savunmasını okudu . Öğleden sonra devam eden mahkemede İstanbul Barosu Başkanı Av. Turgut Kazan konuştu. " yasaların çağdışılığından ve sosyal olguların çözülememesinin sonucu ortaya çıkan hukuksal sorunlar"a değinen Turgut Kazan, "Anayasa Mahkemesi, Sosyalist Parti kararında ileri bir yorum getirdi" dedi. Turgut Kazan, " Komünist Parti yasallığını engelleyen yasaların aşılması sorununun Anayasa mahkemesine düştüğünü" belirttikten sonra," Anayasa Mahkemesinin Sosyalist Parti yorumundan kalkılarak Türkiye'de hukukun çağdaşlaşmasının, gelişme için gereklilik olduğunu " görüşünü savundu.

" Komünist Parti ve Kürt sorunu, bu iki tabunun tartışılması gerekli, özgürlükler için yasaklar kaldırılmalı, çağdaş olmak için tartışmaktan korkulmamalı" dedi. Anayasa mahkemesi, Genel başkan Nihat Sargın ve Av. Turgut Kazan'ın sözlü açıklamalarını dinledi. Bundan sonra dava normal seyrinde devam edecek.

BİZİ BEKLEYEN TARTIŞMA SÜRECİ

Zülfü Dicleli

Yeni bir çağa adım atmış bulunuyoruz. Klasik sanayi uygarlığınınkinden niteliksel olarak farklı bir üretim tarzı ve emperyalizm çağınınkinden niteliksel olarak farklı bir politika tarzı boy atıyor. Bir yandan bilimsel-teknik devrim, biryandan da 20. yüzyılın büyük politik devrimleri, barış ve insan hakları hareketi bu yeni dönemi hazırladı.

Gerek TBKP Kongre süreci, gerekse birlik girişiminin program ve tüzük tartışması süreci, yoğun ve nitelikli bir tartışma süreci olmak durumunda. Çünkü şu aşamada Türkiye'nin en çok yeni düşünce üretilmesine ihtiyacı var. "Siyaset yaşamımızda bütünüyle bir eskimişlik ve verimsizlik var" saptamasına katılmamak elde değil. Politik yaşamda bir belirsizlik, bir kararsızlık egemen, bunun sonucu herşey karanlık görünüyor. Marksist hareketin durumu böyle, sosyal demokrasininki bundan pek farklı değil. Genel politik ortam da öyle. Nitelikli insanlar politikadan uzak duruyor, çekilmeler artıyor, kalanlar arasında politika kısır tartışmalara, sen-ben çekişmelerine dönüşüyor. Politik faaliyete bir anlam kazandırılamıyor.

Bu durumun nedeni çok karmaşık değil. Eski değerlerin aşındığı, işlevsizleştiği, anlam verme gücünü yitirdiği, yeni değerlerin ise henüz belirginleşmediği bir dönemden geçiyoruz. Eski anlamlar her gün karşılaştığımız gerçekliklere uyum sağlamamıza yardımcı olmuyor, gelişmeyi, dolayısıyla onun içindeki rolümüzü anlamlandıramıyoruz. Rolsüz kalıyoruz.

Politikaya yeniden anlam kazandırabilmek, belirsizlikleri aşmak, ancak yeni değerlerin netleşmesiyle olanaklı. Marksistler bu ihtiyaca ne kadar yanıt verebilecek? Önümüzdeki tartışma sürecinden geriye gene, daha mürekkebi bile kurumadan işlevsizleşen, düşün ve politika yaşamında hiçbir iz bırakmayan belgeler mi kalacak? Yoksa zincirleme yeni tartışmalara, yeni arayışlara yol verecek canlı fikirler mi?

Eski değerleri dünyadaki hızlı gelişmeler aşındırdı. Dünya hızla değişiyor. Her gün "beklenmedik olaylar"la karşılaştığımız bir dünyada yaşıyoruz artık. Her olay eski bakış tarzımızda "şaşkınlık" yaratıyor. Gelişmeleri açıklayamıyoruz. Herşey bize belirsiz görünüyor. Herşey anlamsızlaşıyor. Oysa yapmamız gereken, dünyaya bakış tarzımızı değiştirmek. Dünya değişmişse, bizim ona bakış tarzımız da değişmek durumunda. Bu ise öncelikle eski değer ve anlamların bizi sınırlayan, körelten baskısından kurtulmayı gerektiriyor. Başka türlü yeni dünyaya yeni bir anlam kazandırmak mümkün olmayacak.

Dünyanın değiştiğini aslında herkes söylüyor. Ama ne kadar değiştiği konusunda bir görüş birliği yok. Dünya, biz Marksistlerin, yalnız biz Marksistlerin değil bütün önemli politik akımların, kendilerini tepeden tırnağa değiştirmeleri, yenilemelerini gerekli kılacak kadar çok değişti.

BAŞLAYAN YENİ ÇAĞ

Yeni bir çağa adım atmış bulunuyoruz. Klasik sanayi uygarlığınınkinden niteliksel olarak farklı bir üretim tarzı ve emperyalizm çağınınkinden niteliksel olarak farklı bir politika tarzı boy atıyor. Bir yandan bilimsel-teknik devrim, bir yandan da 20. yüzyılın büyük politik devrimleri, barış ve insan hakları hareketi bu yeni dönemi hazırladı.

Sanayi uygarlığının mekanik tekrarlardan, makinenin ve emekçinin mekanik hareketlerinden ibaret üretim tarzı, yerini hızla bilimin ve teknolojinin, mikroelektroniğin, biyoteknolojinin, kibernetiğin egemen olduğu, hızla uluslararasılaşan ve evrenselleşen, çok seçenekli ve değişkenli bir üretim tarzına bırakıyor. Öyle ki, artık üretim bilimin bir altsistemidir. Çağ bilgi çağıdır. Ve bilimin, bilginin sınıfı yoktur. Sınıf karşıtlıkları elbette varlığını sürdürüyor, ama bu çerçevede yeni nitelikler kazanıyor. Bilimin hem altyapıya hem üstyapıya derinlemesine nüfuz etmesiyle, toplumsal gelişmenin bütün hareket yasallıkları değişiyor.

İki kutuplu dünyanın tarihe karışması, çok kutupluluk ya da bir başka deyişle kutupsuzluk, tarihte ilk kez bütün ülkeleri ve toplumsal yaşam alanlarını saran şekilde insan hakları, barış, eşitlik fikirlerinin güçlenmesi, şiddete, tahakküme, savaş ve silahlanmaya, çatışmacı anlayışa ve emperyalist politikaya karşı etkili bir baraj oluşturuyor. Güçlü barış iradesi, ekonominin askerisizleştirilmesi yönünde baskı yapıyor. Yeni, bilgi

yoğun üretim tarzı, demokratizm, çoğulculuk, katılımcılık fikirlerini besliyor.

Eski dünya, sınıfsal, ulusal, dinsel, cinsel bencillik, dayatmacılık, şiddet yandaşlığı elbette direniyor, Afrika'da hala açlık var, çocuk ölümleri hala ürkütücü boyutlarda. Bütün bunlar yeni gerçekliklerle harman oluyor, sorunlar daha karmaşıklaşıyor.

Sorunların çözümü güçlü bir politik iradeyi gerektiriyor. Eskiden de öyleydi. Ama şimdi gerekli olan politik iradeyi oluşturmak nasıl mümkün olacak?

Açık ki, eski değer yargılarıyla, politika ve örgütlenme anlayışlarıyla bu mümkün değil, bunların gelişmenin hızlı dinamizmine ve karmaşıklığına ayak uyduramadığını görüyoruz.

Parti entegratif bir kurum. Bu işlevini yerine getirebilmek için, birleştirici bir amaçla kendini özdeşleştirebilmeli. İnsanlar ise ancak anlamlı bir amaç, kendi günlük faaliyetlerinde anlamlandırabildikleri bir amaç için birleşiyorlar. O zaman öncelikle yeni bir amaç, yeni bir kimlik belirleyebilmek gerekiyor.

YENİ DİNAMİZM, YENİ ANLAYIŞ

Marks'a geri dönelim. Yenilenmenin yöntemi orada var. "Dünyayı yorumlamakla yetinmemek, onu değiştirmek"; biz Marksistlerin hareket ettirici ilkemiz hep bu oldu. Dünya, bugün de kendinden hoşnut değil, dört bir yanından, çok çeşitli biçimlerde değişim talep ediyor. Değişen, bu değişim isteğinin içeriği ve kapsamı.

Marks, kendi teorisini,dünyayı değiştirme projesini kendi dünyasının, yaşadığı çağın dinamizminden çıkardı, kendi öznel amaçlarını değil, o dünyanın amaçlarını formüle etti. Sosyalizm, Marks'a göre, toplumun gerçek hareketiydi, o zaman kadarki durumuna son veren hareketiydi. O nedenle Marks'ın sosyalizmi, 19. yüzyılındaki toplumun hareketine, dinamizmine uygun bir sosyalizmdi.

Marks, kendi yaşadığı dünyayı analiz ettiğinde, belirleyici dinamizmi sınıflar mücadelesinde gördü. Üstelik, burjuvazi Fransız Devrimiyle dünya çapındaki tarihsel misyonunu tamamlamıştı. Artık temel güç ancak proletarya olabilirdi. Bu dinamizme uygun bir gelecek perspektifi, ancak emek-sermaye çelişkisinin çözülmesi temeline dayanan, bunun üzerinde yükselebilecek ve ancak işçi sınıfı hareketinin sonucunda oluşabilecek bir sosyalizm idi. Dolayısıyla, dünyayı değiştirmek için mücadele edenlerin partisi de, ancak işçi sınıfı partisi olabilirdi.

Kongre sürecinde TBKP'nin üç yıllık "tarihi"nin eleştirel değerlendirilmesi yaşamsal bir önem taşıyor. Çünkü bu üç yıllık dönem bütün karmaşıklığına rağmen, yenilenme yolunda atılan bütün yanlarıyla somut bir adım olma niteliğine sahiptir, canlı bir laboratuvardır. İlk adım olduğu için başarılıdır ve ilk adım olduğ için başarısızlıklarla doludur. Marksist hareketin gereksinim duyduğu dönüşümün bir ilk sahneye konuşu, ilk provasıdır üç yıllık TBKP tarihi.

Bizim dünyamızın dinamizmi nerede? Esas olarak gene sınıflar mücadelesinde mi? Yoksa, çağdaş değişimin aktörleri çok çeşitli mi? Yalnızca üretimden kaynaklanan çelişki ve eşitsizlikler mi hareketi belirliyor? Yoksa, başka alanlar da, insan düşünce ve davranışını belirlemede sınıf gerçeğinden daha az önemli olmayan bir rol oynuyor mu? Yenilenmede bu sorunun yanıtı temel bir çıkış noktası olacaktır.

Farklı dinamizm, genişleyen toplumsal aktörler farklı bir sosyalizm perspektifini gerektiriyor. Gerçek topluma, bugünkü topluma, Marks'ın öngörmesinin olanaklı olmadığı bugünkü dinamizme uygun bir sosyalizm anlayışını, bugünkü toplumsal aktörlerin taşıyabileceği bir sosyalizm tanımını ortaya çıkarabilmeliyiz. Bu bize, anlamlı bir amaç, değişim yandaşlarını birleştirici bir amaç verecektir.

2000'li yılların toplumsal aktörlerinin analizi ve onların hareketinin doğal sonucu olacak bir çağdaş sosyalizm anlayışı, bizi çağdaş parti anlayışına götürecektir. Çünkü partinin kimliğini, onun amacı ve üye tabanının nitelikleri belirler. Tartışma sürecinde varmak istediğimiz yapıyı ancak bu yöntemsel yaklaşımla ortaya çıkarabiliriz. Çağın dinamizmi, toplumsal aktörleri, bunun çağırdığı sosyalizm, bu amaca ve aktörlere uygun bir parti!

GELECEĞE GÖTÜREN GEÇMİŞ

Bunları genel hatlarıyla da olsa tanımlayabilirsek, ikinci aşamaya, geçmişin muhasebesine ve Türkiye somutunda böyle çağdaş bir partiyi oluşturmanın somut projesini tartışmaya geçebiliriz.

Tarih her zaman geçmişin bugünden yarına uzanan bir hat üzerinde yeniden yapılandırılmasıdır. Değişen her bağlamda, tarih yeniden yapılandırılır. Yeni bağlam, yeni bir hakikat, dolayısıyla yeni bir tarih demektir. Ve yeni kimlik, ancak yeni amaçta geçmişin yeni ifadesiyle ete kemiğe bürünür. Geçmiş muhasebesi, yeni yolda bir bellek tazelemesi, geçmişin kuvvetlerinin yeniden düzenlenmesidir. Perspektifsiz bir tarih tartışması ise ancak belleğimizi siler, bizi kişiliksizleştirir.

Ancak nasıl bir partiye dönüşmemiz, daha doğrusu Türkiye Marksist hareketinin nasıl bir partiye dönüşmesi gerektiği konusunda genel hatlarıyla bir yaklaşım oluşturduğumuzda geçmişin muhasebesinden yararlanabilir, böylesi bir perspektif için yeniden düzenlenmemize yardımcı olacak geçmişte süzülen değerleri açığa çıkarabiliriz. Böylesi bir netliği şimdiye kadar oluşturamadığımız için, önümüze yeni amaçlar koyamadığımız için, şimdiye kadar bütün denemelere rağmen, ciddi bir tarih değerlendirilmesi yapılamadı. Ne TKP ve TİP tarihi araştırılabildi. Yararlı bir muhasebe ortaya konamadı. Ancak şimdi, ileriye yönelmek için, geçmişten güçlü bir kopuşun, dünyadaki ve Türkiye'deki gelişmeler ve hızlı değişimlerle kaçınılmaz bir zorunluluk

haline gelmesiyle ve bu zorunluluğun bilince çıkmasıyla, geçmişin muhasebesi problemi de çözülebilir bir problem oluyor. Çözüp çözemiyeceğimiz ise yalnızca bizim becerimize bağlıdır artık.

Kongre sürecinde TBKP'nin üç yıllık "tarihi"nin eleştirel değerlendirilmesi yaşamsal bir önem taşıyor. Çünkü bu üç yıllık dönem bütün karmaşıklığına rağmen, yenilenme yolunda atılan bütün yanlarıyla somut bir adım olma niteliğine sahiptir, canlı bir laboratuvardır. İlk adım olduğu için başarılıdır ve ilk adım olduğu için başarısızlıklarla doludur. Marksist hareketin gereksinim duyduğu dönüşümün bir ilk sahneye konuşu, ilk provasıdır üç yıllık TBKP tarihi.

Yerleşmiş, kalıplaşmış, büyük bir atalete sahip eski ile sezgisel yaklaşımlarla formüle edilmiş, tam anlamlandırılamamış cılız bir yeninin içiçe geçtiği, birbirine karıştığı, her adımda bu karmaşanın ayaklarımıza dolaştığı, ama giderek yeni anlamların belirginleştiği, kaosun düzenlileşmeye başladığı bir süreç oldu bu. Üç yıl önce neler diyorduk, neler yapıyorduk, bugün neler diyor ve yapıyoruz? Soğukkanlı bir karşılaştırma, alınan mesafeyi ortaya koyacaktır. Şimdi bu deney temelinde ayağımıza hala dolanan eskiyi daha tam belirleyebilmek, yeninin perspektifini daha tam, ama elbette mükemmel değil, formüle edebilmek mümkün görünüyor. Kongre sürecinde bunu ne ölçüde başarabilirsek, o ölçüde bu üç yıl içindeki iç anlaşmazlıklarımızın, yıpratıcı tartışmalarımızın anlamını da göreceğiz. Sorunlar, köken farkından, grup, kişi rollerinden arınıp, arayış sürecinin doğal evriminin ögeleri olarak karşımıza çıkacak. O zaman da çözülebilecek. Birlik partisine aktaracak bundan daha zengin bir miras olabilir mi?

Yeni değerlerin, yeni amacın, yani partinin tam belirginleşmesi ise ancak orada mümkün. Biz, kim ne derse desin, hala monolitik bir partiyiz. Canlı bir düşünce yaşamı, çok seçenekli bir politika üretimi ancak çoğulcu bir partide olanaklı. O nedenle kongre sürecimizin tartışmalarını, birlik program ve tüzük tartışmalarıyla mümkün olduğunca birleştirmek, içiçe geçirmek, etkilemek ve etkilenmeye açık olmak gerekiyor.

DAHA GENİŞ BİR ÇERÇEVE

Tartışmaya açılması gereken yeni bir görüş: 2000'li yılların Türkiye'sine yön verebilecek bir toplumsal dönüşüm partisi, salt marksistlerin katkılarıyla oluşabilir mi? "Doğru yalnız bendedir" demiyorsak, bütün cumhuriyet tarihinin analizi şunu göstermiyor mu: Bütün bu yıllar boyunca toplumsal dönüşüm düşüncesinin ve ilerici politik mücadelenin bütün dinamizmi CHP ve TKP kökeninden, sosyal demokrasiye dönüşen Kemalizmden ve çeşitli kollara ayrılan Marksizmden kaynaklanmadı mı , aydınımız ve kitle örgütlerimiz bu ikisinin ürünü değil mi?

Tartışmaya açılması gereken yeni bir görüş: 2000'li yılların Türkiye'sine yön verebilecek bir toplumsal dönüşüm partisi, salt marksistlerin katkılarıyla oluşabilir mi? "Doğru yalnız bendedir" demiyorsak, bütün cumhuriyet tarihinin analizi şunu göstermiyor mu: Bütün bu yıllar boyunca toplumsal dönüşüm düşüncesinin ve ilerici politik mücadelenin bütün dinamizmi CHP ve TKP kökeninden, sosyal demokrasiye dönüşen Kemalizmden ve çeşitli kollara ayrılan Marksizmden kaynaklanmadı mı , aydınımız ve kitle örgütlerimiz bu ikisinin ürünü değil mi?

O zaman, geleceğin gücünün oluşumu, ancak gene bu ikisinin kendini yenilemesinden oluşacak bir sentezin dışında mümkün mü?

Nasıl Marksistlerin birleşmesi ve kendi geçmişleriyle, TKP ve sonraki hareketlerin tarihiyle, genelde marksist teoriyle hesaplaşmaları bir zorunluluksa, sosyaldemokratların da birleşmesi ve kendi tarihleriyle, altı okla, sosyal demokrat teoriyle hesaplaşmaları bir zorunluktur. Türkiye'yi yenileyebilmek için bundan başka bir çıkış noktası görünmüyor. Ayrıca Kemalizm tabusunun yıkılmasının politik yaşama, demokratikleşmeye yapacağı katkı, komünizm tabusunun yıkılmasının katkısından daha az önemli değildir. Bütün bunlar sosyal demokratlar ile marksitler arasında geçmişte hiç yaşanmamış bir diyalog, tartışma, eleştiri ve özeleştiri sürecinin yaşanmasının gerekli olduğunu söylememize izin veriyor. Kendilerini ne sosyal demokrasiyle ne de marksizmle özdeşleştiren, ama yaratıcı düşünceyi taşıyan çok geniş bir aydın kesimin varlığı, bu sürecin çok geniş katılıma açık olmasını gerektiriyor ve ülkeye büyük bir fikir canlılığı getireceğini gösteriyor. Gerek geniş aydın kesimin, gerekse geniş kitle tabanının özlediği de budur, ihtiyaç da budur.

Gerek TBKP kongre sürecini olumlu sonuçlandırmanın, gerekse marksitlerin birlik partisine hayatiyet kazandırmanın yolu, bütün faaliyeti böylesi geniş bir bağlam, esinlendirici bir büyük çerçeve içine oturtmakla mümkün olabilecek. Vermemiz gereken yanıt, 2000'li yılların Türkiye'sini yönlendirecek çağdaş bir demokrasi ve sosyalizm partisine giden yolda bu 1990 yılında ne yapmalıyız sorusunun yanıtı olmalıdır.

TBKP kongre süreci ve birlik süreci bu yönde bir gelişme gösterebilirse, marksistlerin kolaylıkla birleşebileceği, şu aşamada uzak duran çok sayıdaki arkadaşın sürece aktif ve özverili katılacağını göreceğiz.

Biz bu tartışma sürecini güncel politik mücadele ile birleştirmeliyiz. Anayasa Mahkemesi'ndeyiz ve hükümet hala 141-142 sorununu çözmeye yanaşmıyor. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü konusunda Türkiye varılan yerden şimdi ya daha üst ve sağlam bir yere sıçrayacak, ya da daha aşağı yuvarlanacak. Burada seyirci olunamaz. Özgürlük mücadelesi yenileştiricidir. Sosyal demokrasinin bunalımında da görüyoruz, tartışmanın odağına kaçınılmazlıkla "demokrasi projesi" sorunu geliyor. Ne kadar güzel!

Şöyle bir bağa işaret etmek gerekiyor: Yaratıcı düşünce, insanı özgürlük mücadelesine, medeni cesarete, otoriterizme kafa tutmaya yönlendiriyor, öte yandan yaygınlaşan medeni cesaret düşünceyi, arayışı, şevklendiriyor. Biz, kendi "yasallaşma-yenilenme" pratiğimizde bunu bir ölçüde de olsa yaşadık. Güç kaynağı buradadır.

TBKP Programı Üç Yaşında

DEMOKRASİ Mİ? SOSYALİZM Mİ?

Ahmet Kardam

Demokrasi mi? Sosyalizm mi?" ikilemini aşabilmenin kanımca tek yolu vardır, o da her türlü aşamalı devrim anlayışını terk etmektir. TBKP Programı klasik aşamalı devrim anlayışından uzaklaşıyor, ama tam bir kopuşu gerçekleştiremiyordu. Program bir yandan "demokrasi güçlendirilerek sosyalizme geçilecek, sosyalizm güçlendirilerek demokrasi geliştilecek" diyordu. Bu sözler, demokrasi/sosyalizm ikileminden köklü bir kopuşu haber veriyordu ve programın teorik olarak yeni olan özü bu sözlerdeydi.

Demokrasi mi? Sosyalizm mi? Teorik yenilenmenin özü, bu tatsız ikilemden kurtulmaktır. Sosyalizmin politik ve teorik krizinin temelinde de bu ikilem yatıyor.

Şu günlerde üç yaşını tamamlayan TBKP Programı bu ikilemi aşma yönünde atılan çok ciddi bir adımdı. Ama kanımca biz de programımızın bu boyutunun önemini ancak yeni yeni farkedebiliyoruz. TBKP Programını hazırlayan komisyon da, onu tartışmaya açan o günkü TKP ve TİP Merkez Komitesi de, programı onaylayan Birinci Kongre de teorik temellerden çok sezgilere dayanıyordu. TBKP Programı demokrasi/sosyalizm ikilemini aşma doğrultusunda, yani teorik yenilenme doğrultusunda ileriye doğru atılmış önemli bir adım, ama yalnızca bir ilk adımdı. Bunu seziyorduk, ama tam olarak bilincinde değildik. O nedenle, bu programı ne soldaki dostlarımız anladı, ne de biz anlatabildik.

Marx'ın ünlü bir sözü vardır: **"İleriye doğru atılan her adım, her gerçek ilerleme bir düzine programdan daha önemlidir"**, der. Biz de buna uygun davrandık. Programımızın bir son söz olmadığını, ancak bir ilk adım olduğunu, eksiklikleri olduğunu daha baştan kabul ettik. Ama buna takılmadan, programımızın temel mantığının gerektirdiği adımı attık; politik sürece aktif müdahalenin bizden beklediği yasallaşma mücadelesini başlattık. Önemli de olsalar bütün eksiklikler bir yana, yapılabilecek tek doğru şeyi yaptık. Attığımız bu adım bize, masa başında hiç bir zaman göremeyeceğimiz eksikliklerimizi gösterdi. Şimdi yapmamız gereken şey, üç yıl boyunca dostlarımızın programımıza yönelttikleri eleştirileri de dikkate alarak, girdiğimiz bu teorik yenilenme yolunda hızla ilerlemektir; yani TBKP Programının eksikliklerini tamamlamak, onu aşmaktır.

Başlayan kongre sürecimizin sağlayacağı platformlar, umarım bize bu olanağı da verecektir. Öte yandan, Sosyalist/Birlik Partisi Girişimi'nin başlattığı program çalışmaları ve tartışmaları bu bakımdan da büyük önem taşıyor. Yeni birliğimiz, teorik olarak da hep birlikte yarattığımız yeni bir sentezin, yeni bir programın üzerinde yakselmelidir.

AŞAMALI DEVRİM

"Demokrasi mi? Sosyalizm mi?" ikilemini aşabilmenin kanımca tek yolu vardır, o da her türlü **aşamalı devrim anlayışını** terk etmektir. TBKP Programı klasik aşamalı devrim anlayışından uzaklaşıyor, ama tam bir kopuşu gerçekleştiremiyordu. Program bir yandan **"demokrasi güçlendirilerek sosyalizme geçilecek, sosyalizm güçlendirilerek demokrasi geliştilecek"** diyordu. Bu sözler, demokrasi/sosyalizm ikileminden köklü bir kopuşu haber veriyordu ve programın teorik olarak yeni olan özü bu sözlerdeydi. Ama öte yandan, aynı programımız, tıpkı eskiden olduğu gibi, sosyalizmi ne zaman ve hangi koşullarda gerçekleşeceği bilinmeyen bir **"Sosyalist Devrim"** beklentisine dayandırıyordu. Yani programın demokrasi/sosyalizm ikilemine son verici yeni özü, politik stratejiye yeterince yansımıyordu. Sorun gene **"bugün demokrasi, yarın sosyalizm"** biçiminde formüle ediliyordu.

Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi Program Komisyonunun görüş toplamak için hazırladığı **"Sorular"**da aynı anlayış var. Program Komisyonu'na göre, programın "büyük projesi" şu iki seçenekle karşı karşıyadır: 1) **Ya** Sosyalist Türkiye; 2) **Ya da** Demokratik Türkiye.

Sorun bu şekilde konulunca, niyetimiz ne olursa olsun, "Demokratik Türkiye" ile "Sosyalist Türkiye" karşı karşıya gelmiş oluyor. Hem "demokratik" hem de "sosyalist" bir Türkiye'yi bir arada kavramlaştıramıyoruz; zaman ve mekan olarak her ikisini bir arada düşünüp, **demokratik ve sosyalist bir Türkiye** hedefini birbirinden kopatmadan, **hemen bugünün hedefi, bugünün "büyük projesi"** olarak programlaştıramıyoruz. Böylece, demokrasi/sosyalizm ikilemini de aşamıyoruz.

Bu "klasik sorunun" başlıca iki kaynağı var. **Birincisi,** politik devrimi yalnızca "tek bir ani kopuş-Büyük Başlangıç" biçiminde düşünebiliyoruz. **İkincisi,** sosyalizmi esas olarak üretim araçlarının toplumsallaştırılması olarak gördüğümüzden, bu gerçekleşmedikçe toplumda sosyalist dönüşümlerin başlatılamayacağını, sosyalizmin kuruluşuna başlanamayacağını düşünüyoruz. Oysa, 70 yıllık sosyalizm deneyimi şimdi bize gösteriyor ki, üretim araçlarının toplumsallaştırılması demek, onların dev-

letleştirilmesi demek değildir ve olmamalıdır; bu toplumsallaşma, hepsini bugünden göremeyeceğimiz çok çeşitli biçimler alarak, çok uzun bir sürede gerçekleşebilir. Kısacası, sosyalist bir iktidar, bir yandan tolumsal mülkiyet biçimlerini teşvik ederken, bir yandan da, büyük sermaye de içinde, özel mülkiyet biçimleriyle birlikte çok uzun süre bir arada yaşamayı göze almak zorundadır. Sosyalizmi kurmak bir kaç onyılın işi olamaz.

Eğer, sosyalizmi artık, özel kapitalist mülkiyetin olabildiğince kısa bir zaman aralığında **devletleştirilmesi** ve **devletçilik olarak anlamıyorsak, o zaman politik devrimi ancak** devrimci bir durumun ürünü olabilecek "tek bir ani kopuş -Büyük Başlangıç" olarak gel-gitlere uğrayabilecek, iktidar değişikliklerine açık bir süreç olarak düşünmemiz gerekmektedir.

İşte bu nedenlerle, program sosyalizmi bilinmeyen bir geleceğe ertelememeli, her türlü aşamalı devrim anlayışını terk etmeli, "Demorkatik devrim/sosyalist devrim", yani demokrasi/sosyalizm ikilemine son vermelidir. Programın büyük projesi, "**demokratik ve sosyalist bir Türkiye**" projesi olmalıdır.

Program, demokrasiyi sürekli derinleşecek bir süreç, ve sosyalizm ide bu **demokrasi sürecinin bir uğrağı** olarak tanımlamalıdır. O nedenle, Türkiye'nin bugünden köklü bir biçimde demokratikleşme sürecine girmesi, aynı zamanda sosyalizme doğru ilerleme sürecine girmesi demektir. Demokratikleşen Türkiye, tek bir ani kopuş olarak tasarlana gelmiş **Sosyalist Devrim'e** değil, **sosyalizme** yakınlaşacaktır. Demokrasi'den Sosyalizm'e geçilmeyecek, demokrasi derinleştirilerek sosyalizme ulaşılacaktır. Ve sosyalizm güçlendikçe demokrasi süreci daha da derinleşecektir. Bu süreç yarın değil, bugün başlatılmalıdır. Programa, demokrasiyi de sosyalizmi de kendisine bugünden hedef almalıdır.

DEMOKRASİNİN "SINIFSAL ÖZÜ"

Program demokrasiyi bir süreç olarak tarif etmeli ve bu sürecin hiç bir aşamasını "burjuva", "proleter", vb. gibi sınıfsal bir öze bağlamamalıdır. İnsanlığın bugün ulaştığı demokrasi anlayışının ve onun kurumlarının hiç birisinin tarihsel bir zorunluluğu olmamış, hepsi sosyal ve politik mücadelelerin, belirli güç dengelerinin ürünü olarak ortaya çıkmışlardır. Temsili demokrasiye, liberal demokrasiye burjuvazinin damgasını vurmuş olması, o demokratik kurumların ve temelinde yatan fikrin değişmez bir öze sahip olduğunu ve o özün de "Burjuva" olduğu sonucunu çıkarmaya yetmez.

Bu anlayıştan hareket etmesi gereken program, demokrasinin hiç bir biçimini ve kurumunu bir diğerinin karşısına dikmemeli, demokrasi tarihi içinde bugüne kadar gelişmiş kurumların hiç birisini yadsımamalıdır. Demokrasi kurumlarının hepsi insanlığın ortak zamanımıdır ve bu kurumların hepsi **katılımcı ve doğrudan demokrasi** biçimleriyle tamamlanmalı, derinleştirilmelidir. Program temsili demokrasiye hiç bir şekilde karşı çıkmamalıdır. Karşı çıkılması gereken şey temsili demokrasi değil, demokrasinin yalnızca temsili demokrasiden (parlamentarizmden) ibaret olduğu görüşüdür.

SOSYALİZMDE DEMOKRASİ

Program, diğer bütün çelişkileri de belirleyen **temel çelişki** anlayışını kategorik olarak reddetmelidir. Bunun doğal sonucu olarak, klasik "çağ" anlayışı da reddedilmelidir. Sosyalizm **tarihsel bir zorunluluk** değildir. Ama sosyalizm bir **"ahlakî tercih"** sorunu da değildir. Sosyalizm, toplum demokratikleştikçe ve demokrasi kurumları yerleştikçe halkın derinleşen demokrasi bilincinin ürünü olarak ortaya çıkan **nesle bir imkandır.** Bütün diğer seçenekler arasından sosyalizm seçeneğinin gerçekleşmesi, halkın bu seçenekten yana kazınılmasına, toplumdaki antagonizmaların yarattığı mücadelelerin ideolojik-politik faaliyetle birbirlerine eklemlenebilmeleri sonucu sosyalizmden yana **kollektif bir irade (Ulusal bir mutabakat)** yaratılabilmesine bağlıdır.

Program sosyalizmi, her bireyin özgür gelişiminin herkesin özgür gelişiminin koşulu olduğu, insanın insan tarafından sömürülmediği, özel kapitalist mülkiyetin yerini toplumsal mülkiyetin aldığı, insanın insana tabiyetinin bütün biçimlerinin ortadan kalktığı, devletin sönümlendiği (yani, politik toplumun sivil toplum içinde eridiği) bir düzen olarak tanımlamalıdır.

Bu düzen, ona doğru ilerleyişin bugünden başlayacağı bir süreç içinde gerçekleşecektir. Sosyalizmin belirleyici özelliği, kapitalist üretim ilişkilerine (insan sömürüsüne) son vermesidir.Ama sömürüye son verilmesi toplumdaki bütün antagonizmaların da sona ermesi, antagonizmasız, şeffaf bir toplum demek olmayacaktır. Sosyalizm tektürden, çeşitliliğin sona erdiği bir düzen değildir. O nedenle, kapitalizm son bulmuş olsa bile, çeşitlilik ve antagonizmalar varolacağından, çoğulculuk da var olacaktır; dolayısıyla sosyalizm demokrasiye son vermeyecek, onu daha da geliştirip derinleştirecektir.

Gerçekleşebilir bir ütopya olan sosyalizmin bütün özelliklerini bugünden saymak olanaksızdır. Sosyalizmi kurmanın her ülke için geçerli **yasallıkları** da olamaz. Ama zaten sosyalizmi demokrasi sürecinin bir uğrağı olarak tanımladığımızda, programın "demokratik Türkiye" için içerdiği hedefler, aynı zamanda, "sosyalist Türkiye"nin bugünkü aşamadaki başlangıç özellikleri anlamına da gelecektir, gelmelidir.

YENİ BİR DEVLET

Program, Türkiye'nin bugün karşı karşıya olduğu sorunların hepsine çözümler getirme endişesi taşımamalıdır. Programın yapması gereken şey, bütün bu sorunlar yumağının içinden, ötekilerin de çözülmesine olanak sağlayacak temel sorunu, temel hedefi ortaya kaymasıdır.

Türkiye'nin temel sorunu, **Devlet** sorunudur. Türkiye'nin **yeni bir devlete,** yeni bir **toplumsal sözleşmeye** ihtiyacı vardır. Bugünkü Türk devleti, Osmanlı İmparatorluğu'nun mirası üzerinde, toplumsal yaşamın bütün alanlarına müdahale eden, halkla ilişkisini **vatandaşlık temelinde** değil, **kulluk temelinde** kuran bir devlettir. Türkiye'de kapitalizmin gelişmesinin de bu "kurtarıcı devlet" eliyle gerçekleştirilmiş olması sivil toplumun gelişmesini engellemiş, onu boğmuştur. 1982 Anayasası, 1950'lerden bu yana elde edilmiş bütün kazanımları da geri alan, totoliter çizgileri alabildiğine koyulaştıran köklü bir geri adım olmuştur. Sorun yalnızca politik rejimin adım adım demkoratikleştirilmesi değil, tüm devlet yapısının köklü bir biçimde yenilenmesi sorunudur.

Evrensel hukuk ilkeleri, evresnel demokratik değerler ve insan hakları temeli üzerinde yükselmesi

gereken bu yeni devlet, toplumsal yaşamın her alanındaki bürokratik müdahalesinin azaltan, radikal biçimde küçülen, yerini sivil toplum kurumlarına ve örgütlenmelerine bırakan sosyal bir devlet olmalıdır.

KÜÇÜLEN DEVLET

Yeni devlet, **devletçiliğe karşı** bir devlet, **kendisini küçültmeyi hedefleyen** bir devlet olmalıdır. Bu devlet, bugüne kadar "sosyalist develete" ait gördüğümüz ve o nedenle de hep "azami program" istemlerimiz arasına sokarak bilinmez bir geleceğe ertelediğimiz istemleri de içermelidir. Ne demek istediğimi anlatması açısından bazı örnekleri şöyle sıralayabiliriz:

-Düşünce, vicdan ve örgtülenme özgürlükleri üzerindeki her türlü yasağın, kısıtlamanın, devlet müdahalesinin kalkması; Kürt halkının varlığının anayasal düzeyde tanınması ve toplumsal-politik yaşama bu kimliğiyle katılma hakkını elde etmesi; ordunun politik yaşama her türlü müdahalasinin yasalarla engellenmesi; parlamentonun politik sistemin en üst organı haline getirilmesi; insan hak ve özgürlüklerinin örneğin AT standartlarına getirillmesi; vb.

- Milletvekillerinin seçildikleri bölgedeki seçmenlerin isteği üzerine her an geri çağrılabilmesi ve o bölgede seçimin yenilenebilmesi.

-Meclis komisyonlarına, o komisyonu ilgilendiren alanda faaliyet gösteren toplumsal örgütlerin temsilcilerinin de oy hakkıyla katılabilmesi.

-Devletin bütün totaliter çizgilerinden arındırılması, örneğin kılık-kıyafet yasası gibi yasaların iptali, devleti totaliterleştiren "Atatürkçülük"ten kurtarılması; toplumsal yaşamın her alanındaki "resmi ideolojiye" son verilmesi.

-Devletin din işlerini düzenlemesinin yasaklanması; Diyanet İşleri Başkanlığının lağvedilmesi; bütün dinlerin, mezheplerin, tarikatların cemaatlerinin kendi dünyalarını örgütlemekte özgür bırakılması; dinsel fanatizmin propogandasının yasaklanması.

-Valilik ve kaymakamlık sisteminin kaldırılması, belediyelerin ve muhtarlıkların yetkilerinin artırılması. Valilerin ve kaymakamların bugünkü işlevlerinin seçimle belirlenen belediye meclislerine ve başkanlarına, ve köylerdeki ihtiyar heyetlerine ve muhtarlara bırakılması. Bunların seçimlerinin, seçmenlerin belli bir oranını isteği üzerine her an yenilenebilmesi.

-Her belde halkının, o beldedeki yaşamı ilgilendiren bütün konularda söz ve karar sahibi olabilmesi; belde halkının rızası olmadan hükümetlerin o beldeye ilişkin karar alabilme yetkisinin olabildiğince sınırlandırılması...

Örnekler daha da uzatılabilir, ama gerek yok. Bütün mevcut yasalar bu gözle ele alınmalı ve devletin toplumsal-politik yaşama müdahalesini sınırlayacak, devleti küçültecek, onun yerine sivil toplum örgütlenmesini geçirecek köklü dönüşümler üzerinde çalışılmalıdır.

DEVLET DEVRİM VE PARTİ

Bütün bunlar yeni bir devlet, yeni bir toplumsal sözleşme demektir. Gerçekleşmeleri demek, **politik bir devrim** demektir. Bu devrimin ne kadar köklü olacağı, kesintiye uğramadan daha da derinleşip derinleşemeyeceği, ya da ne uzunlukta bir dönem içinde gerçekleşebileceği uluslarası koşullar da içinde olmak üzere olaşacak güç dengelerine

Ve bu doğrultuda tüm toplumda **kolletif bir irade** (yani, **ulusal bir mutabakat)** yaratılabilmesine bağlıdır. Parti ve program, kendi önüne işte bu temel hedefi koymalıdır. Ve bu projenin gerçekleşmesi için politik yaşama bugünden aktif müdahalelerde bulunarak, yoğun bir ideolojik mücadele yürüterek bu seçeneği gerçekleştirebilecek bir kollektif iradenin yaratılması için çalışmalıdır.

Partinin tek başına ya da koalisyon ortağı olarak iktidara gelmesinin, daha doğrusu bu programın yaşama geçmeye başlamasının, **"burjuva demokrasisi"**nin sınırlarının genişletilmesiyle, ya da sosyalizme barışçı geçişin koşullarının hazırlanmasına katkıda bulunulmasıyla bir ilgisi yoktur. Bu program, bu nitelikleriyle, doğrudan sosyalizme ilerleyişin ilk adımlarıdır. Bu program kısa vadede ne kapitalist üretim ilişkilerini tasfiye edecek, ne de burjuvaziyi sını folarak ortadan kaldıracaktır, ama politik egemenliğini bugünkü devlet mekanizmasıyla sürdürebilen egemen sınıfların bu egemenliklerine daha baştan ağır bir darbe indirmiş olacaktır. Eğer böyle bir yeni devleti kurabilecek güçte bir kollektif irade yaratılabilirse, o zaman egemen güçler bu kollektif iradeye boyun eğmek, yeni düzenin kurallarına uymaya razı olmak durumunda kalacaklardır. Bu yeni toplumsal sözleşme, egemen güçlerin politik egemenliklerini zoyıflatacak ve genişleyen demokrasinin yarattığı olanaklarla, yeni devlet aygıtının yeriden yapılandırılmasının yarattığı olanaklarla bu politik egemenliğe tümüyle son da verilebilecek, ekonomik alanda da toplumsal mülkiyet biçimlerinin yaratılmaya başlanmasıyla tedrici olarak sömürüye son verme olanakları elde edilebilecektir.

Parti hiç bir zaman, ne bugünkü ne yarınki düzenin bir parçası, statükonun koruyucusu olmamalıdır. Parti, **sürekli devrimin** partisi olmalıdır. Bu, iktidardayken bile muhalefet partisi olabilmek, yığınların daha çok demokrasi, daha çok eşitlik istemlerine yanıt verebilmek demektir. Parti halkın desteğini seçimden seçime aramamalı bu desteği yalnız seçim sandıklarında değil, günlük yaşamın her alanında hergün yeniden kazanabilmelidir. Onu **düzen partisi** olmaktan koruyacak olan budur.

DEVRİM VE ŞİDDET

Program şiddetin hiç bir biçimini, hiç bir şekilde olumlamamalıdır. Sorunları şiddete dayanarak çözme girişimleri olsa olsa çözümsüzlük üretir. Program, başta devlet şiddeti olmak üzere, şiddetin toplumsal ve politik yaşamın her alanından dışlanması gerektiğini savunmalıdır. Şiddetin hiç bir biçiminin hiç bir **zorunluluğu** yoktur. Ama şiddet bir **olgudur.** Demokrasiyi ve sosyalizmi seçen halkın resmi ve sivil herhangi bir şiddetle karşılaşması durumunda, sorun yalnızca partinin sorunu değil, tüm halkın sorunu olur. Böyle bir durumda partinin nasıl bir tavır takınması gerektiği ise ilkesel, yani programatik bir konu değil, ancak o koşullarda karar verilebilecek bir sorundur.

TBKP Programının temel doğrultusunu derinleştiren ve yeni bir politik strateji öneren bu görüşlerin, kongre sürecimizin platformlarında , Sosyalistlerin Birlik Partisi Girişimi'nin organlarında ve kongresinde tartışılmasının yararlı olacağını düşünüyorum. Demokrasi/sosyalizm ikilemine son vermeyi amaçlayan böyle bir politik strateji, eğer içten ve karşılıklı çaba gösterilebilirse, **"Devrim mi? Reform mu?"** kısır döngüsünü de kırabilir ve çok daha geniş bir birliğin zeminini oluşturmakta bir ilk adım olabilir.

GELECEĞE AÇILAN YOL YA DA TBKP KONGRESİ

Sıtkı Coşkun

Gerek TKP 5. ve 6. Kongreleri, gerek TİP 8. Kongresi ve gerekse TBKP 1988 Kongresi ile atılan muhasebeye başlangıç adımlarını, son ikibuçuk yılın hesabı ile birleşitirerek önümüzdeki kongremizde tamamlamak, tüm Marksist hareketle birlikte yürütülebilecek ve yürütülmesi gereken yere getirmek, mümkün ve gereklidir. Bu, muhasebemizin hiçbir biçimde başka parti ve çevrelere aktarılamayacak olan düzeyi ya da bölümüdür.

Partimiz yasal kuruluşundan sonra yasal kongresine hazırlanıyor. Kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'nde açılmış olan dava sürerken parti, yetmiş yılın muhasebesini, Marksizmin teorik yenilenme sorunlarını, komünist partinin ülkenin geleceğindeki yerini ve birlik sorununu, yeni programatik yaklaşımları ilk yasal kongresinde tartışacak.

Kapatılmasının istendiği koşullarda TBKP demokrasi ve özgürlükler için mücadelesini güçlendirmeye çalışıyor.

Yetmiş yıllık mücadele hareketimize kendisine en ağır yaptırımların, tehditlerin yöneltildiği koşullarda da yaşamın sorunlarından kopmamayı öğretmiştir.

Bunun temeli Türkiye komünist ve işçi hareketinin gerçek bir siyasi hareket, bir siyasal parti düzey ve çapında kendini ifade edebilmiş olmasıdır. Komünist partisi büyük-küçük, legal-illegal, etkili-etkisiz ama kendini, devamlılığını ülkenin, Kürt ve Türk halkının gereksinimlerine bağlayabilmiştir. Türkiye politik yaşamının organik bir unsuru olabilmiştir.

Bunda, herhalde bir siyasal partinin varlık koşulları olan teorisini, örgütün ve liderliğini oluşturup, koruyup geliştirebilmiş olmasının altı çizilmelidir.

Son on yılda ve özellikle uluslararası işçi hareketinin en ağır sorunlar içinde olduğu koşullarda komünist hareketimiz teorisini yenileme sürecine girerek düşünsel temelini; Marsist teoriyi koruyup geliştirebilme yoluna koyulmuştur.

Hareketimiz, Komünist partilerin örgütsel yapıları ağır krizleri izleyerek çöküntülere uğrayıp, yer yer de yıkıntıya düşerken önemli kayıplarla birlikte, örgütü yapısının omurgasını koruyabilmiş ve yeni koşulların istediği daha geniş birleşik bir örgütün ortaklaşa yaratılması perspektifini -birleşik Marksist parti- doğru biçimde yakalamış ve birliğin ilk sonuç veren adımını atarak - TİP TKP birliği- bu perspektife örgütsel varlığını oturtabilmiştir.

Hareketimiz, komünist partilerde liderliklerin ağır bir krize girerek, moral-politik otorite boşluğuna düştüğü bir dönemde politik bir partinin olmazsa olmaz olan liderlik koşulunu etkili tarzda karşılayacak bir konumu TİP-TKP birliği ile, tam da bu olumsuz uluslararası ortamda bir kere daha sağlayabilmiş ve birleşik marksist parti faaliyeti ile de, daha güçlü kollektif bir liderliği birlikte yaratma sürecine katılabilmiştir.

Sahip olduğu bu nitelikler, değişen koşullarda, Türkiye'nin gereksinimi olan daha geniş ve güçlü, yeni bir Marksist partinin oluşumunda partimize önemli görevler yüklüyor. Bu hareketimizin elde ettiği bu niteliğin daha üst bir düzeyde devamını güvence altına alıp, işçi sınıfımız ve halklarımızın ihtiyacına yanıt verebilmesinin de gereğidir.

TBKP bu niteliğin olumlu birikimini aktarma gereksinimi ile bağlı olarak kongre sürecinde, Marks 0wist teorinin yenilenmesi ve geliştirilmesinde yürümekte olan kollektif çabaya, var olan katkısını yükseltme ödevini önüne koymuş oluyor.

Marksizm her şeyden önce somut durumun somut analizidir. Bu çabanın sürekliliği ve sistematikliği teorik yenilenmenin temelidir.

Bu açıdan TBKP kongre süreci ve kongrede ulusal ve uluslararası gelişmelerin, durumun somut, kapsamlı, verilere ve olgulara dayanan bir analizini yapmak görevi ile kendini yükümlemiştir.

Bu yükümlülükle çalışırken teorik yenilenme çabalarının temel normlarından ikisi olan **açıklık** ve **bilimsellik** üzerinde daha büyük bir titizlikle durmalıyız.

Hareketimizin, işçi sınıfımız ve toplumun bilincini dönüştürme çabası da olarak teorik yenilenme, tam bir **açıklık** temelinde başarılabilir.

Neyi, ne için, hangi somut değişiklikler sonucu değiştirmeyi öngörüyoruz. Ve net bir biçimde yerine neyi öneriyoruz ya da önermiyoruz.

Bunlar yeterince açık, belirgin olmadan eski düşüncelerin yerine doğru yeni düşüncelerin bilinçli

bir biçimde almasını gerçekleştirmek güçleşir. Böylesi bir şey ise bilincin gerçekten dönüşmesi olmaz. Değişen yalnızca sözcükler ya da yazdıklarımız olur.

Teorik yenilenme çabamız bilimsel inceleme ve kanıtlama temelinde bir çalışmayı bugün daha çok istiyor.

Gerekçe ya da kanıt yerine bir kaç cümle ve sözden ya da bir paragraftan sonra, yani "madem öyle" dedikten sonra, arka arkaya görüşlerimizi sıralamak yalnızca madem öyleyi, " işte böyle" ile tamamlamak olur kanımca. Teorik yenilenmenin ise bizden daha kapsamlı ve bilimsel çalışma istediği bellidir.

Bence, teorik yenilenme açısından daha kapsamlı adımlara yöneldiğimiz kongre sürecinde işaret etmek istediğim bu yanlara özen gereksinimimiz artıyor.

Parti liderliği açısından partimizin sahip olduğu ve yazımın başında değindiğim konum ve olanaklar, 1988 Kongresinden sonraki sorunlar ve bugün yaşadığımız parti içi krize rağmen teorik ve örgütsel yenilenme çabamızı yasallık mücadelesi içinde sürdürmemize ve parti içi sorunları optimal çözümlere yönelterek, parti birliği açısından sorunlarımızı da olanaklı en geniş toparlanma ile aşabilmek ve yetmiş yıllık muhasebemize başlamak için, ana dayanaklardan biri oluyor.

Çok yönlü teorik bir yenilenme faaliyeti ile biz, bizi parti yapan unsurlardan biri olarak örgütsel varlığımızı, örgütsel yenilenme içinde değerlendirebiliriz. Ve Türkiye Marksist hareketinin parti formunda gelecekte de ülkenin ihtiyacı olan varlığını, eylemini bir üst düzeyde güvence altına alabilmeye katkıda bulunabilir.

Günümüz Türkiyesinde soldaki gereksinimin **içinde marksistlerin de olabildiği herhangi bir sol parti** değil, **Marksist bir parti** olduğunu söylüyoruz.

Bu gereksinimin temellerine bakmak, örgütsel yenilenmemizin, hangi tür bir örgüt perspektifinde olması gerektiğini bir kere daha belirginleştirmek için, yararlı olur diye düşünüyorum.

Herhalde ve öncelikle alabildiğine karmaşıklaşan, sorunların ve çelişkilerin iç içe girip, üst üste bindiği çok merkezli dünyamızda insanlığın geleceği için bize akla uygun bir projeyi vaad eden teorinin halen Marksizm olduğunu kaydetmeliyiz. Marksizmin hâlâ dünyayı değiştirmek için yararlanılabilir en yetenekli teori olduğu da, bence arayış çabasındaki Marksistlerin çoğunluğu ve bir çok insan için ortak paydayı oluşturuyor.

Bunun ana nedenlerinden biri de, Marksizmin çıkarlarını tüm insanlıkla birlikte en etkili tarzda ifade ettiğini düşündüğüm işçi sınıfının gelişerek, değişerek, genişleyerek, yeni dalları ve kolları oluşarak, yani iç çeşitliliği artarak çağdaş toplumun ve üretimin merkezinde yer almaya devam eden sınıf olduğudur.

Ondokuzuncu yüzyıl ortalarında sanayi işçilerinin sayısı bir kaç on milyon düzeyinde idi, bugün üretim araçları ve sahipleri karşısında benzer konumda olan ve işgücünü satarak geçimini sağlayanlar bir veriye göre yaklaşık sekizyüz milyondur. Ve bu işçiler, uluslararasılaşma düzeyi hızla yükselen ve dünya çapında entegre, tek birleşik bir sisteme dönüşen, enternasyonalleşen bir üretim faaliyeti içerisinde yer almaktadır.

Bu konumdaki işçilerin üretime katılışında· manuel ve non-manuel emeğin oranı non-manuel emeğin lehine giderek artıyor. Bu tip işçilerin bilgi ve zihinsel yetenekleri ve emek üretkenlikleri de yepyeni bir düzeyde ve ciddi bir tempo ile yükseliyor.

Bu yetenekleri ile işçi sınıfı çağdaş toplumun ezilen sınıflarının ana unsurunu oluşturuyor. Ve bence bu konum Marksizme günümüz toplumunda, bilgi çağında kendini yenileyerek tüm insanlığa yararlı olma olanağını tanıyan nesnel zeminin temelini oluşturuyor. Ve kanımca aynı zemin parti olarak bizim de teorik ve örgütsel yenilenmemizin, Marksizm ve Marksist partinin yenilenmesi olarak biçimlenmesine esas oluyor.

Gerek TKP 5. ve 6. Kongreleri, gerek TİP 8. Kongresi ve gerekse TBKP 1988 Kongresi ile atılan muhasebeye başlangıç adımlarını, son ikibuçuk yılın hesabı ile birleştirerek önümüzdeki kongremizde tamamlamak, tüm Marksist hareketle birlikte yürütülebilecek ve yürütülmesi gereken yere getirmek, mümkün ve gereklidir. Bu, muhasebemizin hiçbir biçimde başka parti ve çevrelere aktarılamayacak olan düzeyi ya da bölümüdür.

Doğrudan eylemlerimizin sonucunu ve dolaysız mirascısı olduğumuz tarihin ilk değerlendirmesini yapmak yaşayan tüm TİP-TKP üyelerinin ve somut olarak Mayıs 1990'dan beri yasal ve bu anlamda yeni kurulmuş bir parti olarak TBKP'nindir. Onun yasal kongre sürecinin ve kongresinin işidir. Sorumluluğunu taşıdığımız bizim çalışmalarımızın hesabını birbirimize, tüm Marksist harekete, işçi sınıfına ve halklarımıza vermek herhalde bizim işimizdir.

Bu konuda, şimdiden tüm Marksist grup, çevre, kişi ve partilerin yardımlaşması ve işbirliği, somut olarak da Sosyalistlerin Birlik Partisi girişimi ile ortak çalışma gereği açıktır. Daha genel ortak sonuclara hep birlikte ulaşmalıyız, bu da açıktır. Bu, işin bizim doğrudan faaliyetimiz ile bağlı yanının, bizim görevimiz olduğu kadar belirgindir.

Muhasebenin bu biçimde ele alınmasını gerektiren diğer bir yan da, birliğe herkesin kendi sorunlarını optimal düzeyde ve birliğe yük, daha baştan köstek olmayacak biçimde çözerek gidilmesi gereğidir. Tüm bileşenler için olumlu değerlerini aktarabilmenin en sağlıklı yolu, muhasebesini öncelikle kendisi yaparak, geçmişten gelen sorunlarını, olanaklı en iyi biçim ve düzeyde tüketerek birliğe yönelmektir.

Bu bakımdan TBKP'lilerin parti birliği açısından sorunlarını tüketmeye yönelik bir tartışmayı yapmayı ve bu tartışmayı bir dizi forumla sonuçlandırmayı karar altına almış olmaları ve bunun TBKP kongresiyle eş zamanlı oluşu üzerinde durulmalıdır. Bu tartışma ve kongre bence 1988 TBKP kongresini yapmış olan tüm TİP ve TKP üyelerinin-bugün TBKP ile üyelik bağları ne olursa olsun-ortak başvurmaları gereken iştir.

Şöyleki, **birinci olarak;** 1988 Kongreleri ile TİP ve TKP birleşip varlıklarını dönüştürerek TBKP'de s ürdürme kararını almışlardır. Organik olarak artık TKP ve TİP'ten sözetmek, tarihsel bir işaret ve anlatma kaygısının dışında mümkün değildir. TİP ve TKP'nin çok yönlü bütün birikimi, varlığı ve geleceğe bıraktıkları,bugün TBKP'de, onun sorumluluğunda cisimlenmektedir.

İkinci olarak, TBKP'nin, her partinin olduğu gibi tüm sorunlarını' çözüm yeri partinin en yük-

sek organı olan kongresidir. Ve biz tüm sorunlarımızı, muhasebemizi her halde en demokratik biçimde, tüm parti üyelerinin katılıma tam olanak sunan YASAL KONGRE'mizde gerçekleştirebiliriz. Partinin yasal olarak kurulmuş olması bize yetmiş yılı ve son üç yılımızı açıkça, tüm kamuoyu önünde, tüm partililerin katılımı ve tüm Marksist çevrelerle yardımlaşarak yasal bir araçla yapma olanağını veriyor.

Bu olanağı kullanmanın önünde tüm parti üyeleri için hiçbir engel yoktur. Bir yandan kongre süreci için benimsediğimiz yöntem, diğer yandan 22 Eylül toplantısında kararlaştırdığımız tartışma ve forumlar bunu tümüyle olanaklı kılıyor. Hiçbir yoldaşın kendini men etmesi dışında katılımının önünde -üyeliğini halen de sürdürdüğünü belirtmesi ile birlikte- engel yoktur.

Bununla birlikte biz, bu tartışma sürecinde tartışma ve forumların yanı sıra halen üye fişi doldurmamış TİP, TKP ve TBKP üyelerinin kongreye katılımının yasal bir biçimini de tartışarak bulmaya çalışmalıyız.

Herhalde mutlak bir biçimde titiz olunması gereken nokta, partinin yasal konumları ve yasallık mücadelesinin fiilen geriye çekilmesine yol açmamaktır. Bu, hiçbir biçimde içine düşülmemesi gereken hata olur.

Yasallığı ve yasal kongre yapma olanağını elde ettikten sonra, partiyi, yasal bir parti değilmiş gibi bir kongreye hiçbir kaygı çekemez. Rejimden koparılıp alınan şey iade edilemez.

Hepimizin kongre sürecinde kafa yorması gereken bir noktadan da söz etmek istiyorum: **Yurtdışındaki parti üyeleri.**

Siyasi Partiler Yasası bilindiği gibi birçok tartışmalı ve bence anti-demokratik hükümle dolu. Bunlardan biri de, seçilme ve hudutlarda da olsa seçme hakkı verdiği, siyasi partilere üyel olma hakkı tanıdığı yurtdışındaki Türkiyelilere, Türk ve Kürt göçmen işçilere siyasi partilere bağlı örgüt kurma hakkını tanımamasıdır.

Her halde biz bu konuda yasallık mücadelemizde bu hakkı talep etmeliyiz, takipçisi olmalıyız. Olanaklı tüm yollarla, insiyatifi elde tutarak eylemli bir biçimde yasaklara boyun eğmeyerek bu hakkı talep etmeliyiz. Kullanmalıyız. Ve kongre sürecine yurtdışında yaşayan çok sayıda parti üyesi yoldaşımızın katılımının yollarını bulmalıyız. Türkiye komünist hareketi göçmen işçilere karşı yükümlüdür.

Kongremizin TBKP'nin potansiyellerinin olanaklı en iyi biçim ve yüksek düzeyde toparlanmasını sağlayabilmesi, yasallaşma mücadelesini güçlendirmemiz ve somut sonuçlar almamızla, teorik ve örgütsel yenilenmeyi geliştirmemizle ve birlik sürecine katkımızı yükseltmemizle sıkıca bağlıdır.

Ve biz 16 Kasım eyleminin üçüncü yılında, kongreye giderken, BİRLİK- YASALLIK- YENİLENME çizgimizin hayatın içindeki sonuç alıcı rotasını bütünsel bir başarıya doğru geliştirmek amacıyla, içinde bulunduğumuz etabın ipini göğüslemeye yöneliyoruz.

TBKP DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

TBKP'nin oluşmasına katkıda bulunan, TBKP sürecine katılmasalar bile emeği geçen herkesin katılabileceği ortak bir değerlendirme yapılması için, Haydar Kutlu, Osman Sakalsız, Özcan Kesgeç, Abdurrahman Atalay'ın çağrısı ile İstanbul'da bir toplantı yapıldı.

TBKP'nin birleşme sürecine katılmış ve bu süreçte sorumluluk üstlenmiş olanlar toplantıya ismen çağrıldılar. Bu çerçeve yurt dışında bulunanlara da çağrıda bulunuldu. Görüşlerini belirtmeleri istendi. Ayrıca bu toplantıya ilgi duyanlarda davet edildi.

Toplantıya geniş bir katılım oldu. Çağrılanların yanında böylesi toplantıya ilgi duyan çok sayıda kişi katıldı. Toplantıya katılanlar birlik süreci, sorunları ve sonuçları üstüne görüşlerini açıkladılar.

Toplantı sonucunda belirli konularda görüş birliğine varıldığı açıklandı. Çağrıdaki "ortak bir değerlendirme yapmak gerekir" fikrine katılındı. Bu amaçla daha sonraki değerlendirme toplantılarının daha verimli geçmesini sağlamak için birlikte ortak çalışmalar yapmak üzerinde birleşildi. Ve bunların tezler biçiminde hazırlanması ve yayınlanması için ortak çaba gösterilmesi görüşü üstünde birleşildi. Son olarak, TİP,TKP ve TBKP çalışmaları nedeniyle görev üstlenmiş ve mali yükümlülük altına girmiş olanlarla, sorunların çözümü için birlikte çaba göstermek gerektiği açıklandı.

Bütün bu çalışmaları yürütmek üzere, Haydar Kutlu, Osman Sakalsız, Peyami Arıırk ve Abdurrahman Atalay'dan oluşan bir komisyon görevlendirildi.

TKP: TARİH VE TARİHSİZLİK

-Bir Tartışma Platformu-

Celal A. Kanat

Tüm uluslararası komünist hareket kendi "tarih"ini tarihsel nesnelliklerinden minimal ölçüde koşullanarak üretmeye çalışan bir harekete dönüşüyor ve bu, çevrimsel değil, genel bir nitelik alıyor. (Ve bugün, onyıllar sonra, bu hatayı işleyen her coğrafyada tarihin rövanşını yaşıyoruz

Bir düşünürümüz, S. Sölçün tarihten söz ederken, tarih bilinci geleceği anımsamaktır diyor. Buradan hareket edersek, Türkiye solunun büyük ve belirleyici kesimiyle (ve bu, salt bir TKP fenomeni de değildir), yazık ki, geleceği anımsayamayacağını, hiç anımsayamadığını söylemek zorundayım. Türkiye'de solun, bir bilimsel disiplin olarak "tarihi" -büyük kısmıyla- işlenmiş değil. Bu kısmıyla, konuya ilişkin birkaç spekülatif (bu sözcüğü, olumsuz, vulger anlamıyla kullanmıyorum) ve/yada yüreklice deneme dışında, ortada bir histografya (tarih-yazımı) girişimi bile gözlenmiyor.

Bunun nedenleri çeşitlidir. Ve bu, bana göre kesinlikle, yalnızca "gizlilik"ten, konspirasyondan, bilinememekten ileri gelmiyor. Çok daha ciddi, çok daha düşündürücü nedenlerden besleniyor.

Önce, konuyla sıhriyet oluşturma anlamında, sol'un egemen tarih bilinci üstüne birkaç not düşmeliyim. I. Kuruçeşme Süreci'ne sunduğum tezlerde de vurguladığım gibi, solun kendine özgü bir "tarih bilinci" olduğunu sanıyorum. Bu bilinçte eklektizm, öznelcilik, voluntarizm, mistifikasyon, pragmatizm ve nihilizm gibi, oldukça değişik öğeler belirleyici olabiliyor.

Eklektizm belli tarih kesitlerinin atlanması, belli kesitlerin yadsınması, belli kesimlerin de abartılarak histografik sürece katılımı biçiminde oluyor. Öznelcilik ya gerçekliğin, yeniden üretilirken çarpıtılması, ya da kendilerine tam da denk düşmeyen bir düşünsel altyapıyla beslenmeleri biçiminde somutlaşıyor. Voluntarizm tarihsel sürecin sanki bilinçli, hatta istençsel düzlemde, varoluştan önce yahut sonra, yeniden yapılandırılması anlamına geliyor. Öznelere özel güçler vehmediliyor. Ve mistifikasyon da bununla bütünselleşiyor. Burada örgütler, yapılar, kişiler yahut (hiçbiri bulunamazsa) tümüyle sanal varlıklar olağandışı, "insanüstü" öngörü yetileriyle donatılıyorlar: Dünü biliyor, bugünü kuruyor, yarını öngörüyor ve hiç yanılmıyorlar! Pragmatizm ise, çoğu kez siyasal (ve örgütsel, ve -üzülerek yazıyorum- kişisel) hesaplarla, açıkcası "parsa toplamak" için yaklaşımlar üretilmesini anlatıyor. Son olarak, nihilizm "dışardakiler"in yadsınarak tarihe bakılmasını gösteriyor. "Dışardakiler" a priori ya da a posteriori atılıyor ve böylelikle, adeta, ludist bir yaklaşımla tarih "yazılıyor". Ne var ki, tarih farklı sınıf, örgüt ya da önderler için ayrı kompartımanlarda kurulmadığından, ortaya sağlıklı bir tarih-bileşkesi, kısacası bir tarih bilinci çıkma olasılığı da budanmış olunuyor.

Bunlar ne yalnızca Türkiye'deki komünist harekete, ne de tikel bir yapıya (sözgelimi TKP'ye) özgü! . . Bütün komünist hareketin histografya anlayışını niteleyen, hatta belirleyen özellikler. Dolayısıyla, hastalık ne yerel, ne tekil!

Marks, yanlış anımsamıyorsam "Ludwig Feurbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu"nda, gerçekliğin insan zihninde yeniden üretilmesi sürecinde, söz konusu insanların yaşadığı pratiğin bu yeniden-üretimin ürününü önemli ölçüde belirlediği yolunda bir not düşmektedir. Tarihsel gerçeklik ve tarih bilinci de herhalde bundan bağışık değil. Ne var ki bu, gerçekliğin çarpıtılmasına, onun sonraki pratiğe kaba bir şekilde hizmet eder, onu gerekçelendirir duruma getirilmesine bir neden oluşturmamalıydı. Oysa, biliyoruz ki, komünist harekette genellikle böyle oldu.

Marks'ın tarih ve insan diyalektiğiyle ilgili bir başka ünlü öngörüsü de, tarihi insanların yaptığını anlatmaktadır. Bununla birlikte, bu süreç yine tarihin tanıdığı nesnel kısıtlılıklar içinde gerçekleşebiliyor; yani, insanlar tarihsel-nesnel yasalarla koşullanmış olarak kendi tarihlerini yapabiliyorlar. Bu, önemli ölçüde bir paradoks kuşkusuz; ama herhalde, yaşamın bir paradoksu.

Konumuz açısından, bu paradoks özel bir öneme sahip.

Marksizm ve Gelecek'in (yayınlanacak olan) 4. sayısı için yazdığım bir yazıda " iki marksizm"den söz etmiştim (elbette, tikel bir alandan geçerken). Yukardaki önermede de bunu çağrıştırıyor. Ekonomist yönelimli Marks ile voluntarist yönelimli Marks; çözümleyici Marks ile devrimci Marks. Birbirine genelde ters düşmüyor, daha çok örtüşüyorlar ve belli alanlarda, belli dönemlerde birisi öne çıkıyor. Ne var ki, birisi mutlaklaştırıldığında, çok kolaylıkla bir uca savrulma olanağı ortaya çıkıyor. Özellikle, konjonktüre uymayan mutlaklaştırmalarda, kesinlikle böyle oluyor.

Lenin, kendi özgül konjonktüründe (savaşlar, narodnik geriplan, kaos, ikili erk, öndevrim ve devrim durumları, dış müdahale, vb.) voluntrasit-devrimci yönelimi öne çıkarıyor ve o nedenle, sık sık, kendi zamanının ortodokslarına ters düşüyor: Martov'la, Plehhanov'la, kendi partisiyle (ünlü 2. Kongre) ve 2.Enternasyonalle, Kautsky'le,.... çatışıyor. Kendi tarihini, tarihsel nesnelliklerden minimol ölçekte koşullanmış olarak yapmaya girişiyor.

1922 ise bize öbür Lenin'i tanıtmaya başlıyor. Bu tarihsel nesnelleri kabul eden ve partisinin voluntarizmini (bu aslında kendi, geçmiş

voluntarizminden başka bir şey değil) frenlemeye çalışan Lenin'dir. Başaramadığını, yenik düştüğünü düşünüyorum.

Bundan sonra, tüm uluslararası komünist hareket kendi "tarihi"ni, tarihsel nesnelliklerden minimal ölçüde koşullanarak üretmeye çalışan bir harekete dönüşüyor ve bu, çevrimsel değil, genel bir nitelik alıyor. (Ve bugün, onyıllar sonra, bu hatayı işleyen her coğrafyada tarihin rövanşını yaşıyoruz.)

M. Çulhaoğlu, yazılarının birinde, tarihsel olan aşıldığı ölçüde tarih nesnel olarak yazılabilir diyor. Tümüyle katılıyorum. Ve buradan, Türkiye'de komünist hareketin tarihinin yazılamamış olmasını, hatta ciddi bir histografya çalışmasının bile olmayışını buna bağlıyorum: Tarihsel olan aşılamadığı için, bir tarihten söz etmek olanaksızlaşıyor.

Ve, çok önemseyerek vurgulamak zorundayım, aşılma gerçekleşmediği ölçüde de, komünist hareketin bir tarihi olmayacaktır. Yalnızca geçmişi, geçmiş deneyimi ve geleneğinden söz edilebilecektir; yalnızca, bugüne sarkan dünü, bugünün içinde yaşayan geçmişi olacaktır.

Elbette, bu kuramsal bir önermedir. Dolayısıyla, mutlaklıktan uzaktır, göreli ve tersinebilirdir. Gerçeklik, bu süreci farklı bir şekilde yaşamayı da dayatabilir. O zaman, "bilimsel" bir çaba olarak ilkin cidi bir histografya denemesiyle de işe başlanabilirse, bir çaba, bir deneme olmaktan çıkar ve işlevini yerine getirebilir.

Günün koşullarında pek de yadırganmayan bir şekilde, pekçok komünist partisi gibi TKP de hep "erk öncesinin bir devlet partisi" anlayışıyla iş görüyor. Program, strateji ve taktiklerinde hep devlet optiğini kullanıyor. Kendisini, sosyalist devletin kurulması ve güçlendirilmesinin bir aracı gibi algıladığından kuşku yoktur. Sivil toplumun değil, devletin bir öğesi olarak öngörüler geliştiriyor.

ELVERİŞSİZ KOŞULLARDAKİ VOLUNTARİZMİN SONUÇLARI

II. Enternasyonal'in ekonomist geleneğinin Türkiye'de komünist hareketin oluşumuna yeterince, hatta hiç yansımamış olması bir talihsizliktir. Bu konuda, ne M. Suphi'nin ve E.Nejat'ın, ne de Ş.Hüsnü'nün sistematik bir aktarımı gözlenmiyor. Elbette, özellikle Suphi ve Hüsnü bu geleneği az çok biliyorlar, bunu zaman zaman da dışavuruyorlar, ama ya ısrarlı davranmıyor, ya da çelişkili çözümleme öğeleriyle birlikte bunu yapıyorlar. Örneğin, M.Suphi 1908-13 dönemi İlk Yazılar" ında (bunların 1908-10 döneminde yazılanları yayınlandı; 1911-13 dönemindekileri ise basılamadı, yayınevinin arşivlerinde kaldı) bu konuda örtük olarak pek bol malzeme sunmaktadır. Ş.Hüsnü'nün Seçme Yazıları'nda da durum benzerdir. Çözümlemelerinde, kimi kez, "devrim koşullarının olmadığı"nı duyumsatıyor, ama hemen bu fenomenden korkuya kapılıyor ve tersini yazıyor, devrimcinin devrim yapmak zorunda olduğunu düşünüyor.

Dönemin önemi ve etkisini atlamamak zorunlu gözüküyor. Suphi, voluntarist öğeyle aşırı yüklü bir ortamda komünist eğitimini yapıyor ve çalışıyor, TKP'yi yapılandırıyor. Yeni Açılım'da ilk programa ilişkin yazdığım yazıda belirttiğim üzere, paranın, ticaretin yasaklanması, komünizmin kurulmasına, vb. ilişkin aşırı solcu pekçok önerme doğrudan bu voluntarizmin ürünleri. Bu atmosfer, Nazım'ın KUTV dönemi ve hemen sonrası şiirlerinde kendisini en net ve coşkusal biçimde duyumsatıyor. Ş.Hüsnü de kısmen bu konjonktür, kısmen de, sonraları, Komintern'in dayatmaları nedeniyle, bir türlü voluntarizmden özgürleşemiyor. Bu ortamı, yoğun bir psikolojik geriplan eşliğinde anlatan bir çalışma olarak, Şevket Süreyya'nın Suyu Arayan Adam'ını anmak istiyorum.

Dolayısıyla, Türkiye'de komünist hareket nesnel yasallıklara göre tartışılmaz bir erken-doğumla kendisini yapılandırıyor. Nesnel yasallıkların ağırlığı kısmen, partinin yurtdışında kurulması ve yapılandırılması, kısmen de, coşkunun özgül ağırlığının aşırı yüksekliği (Ekim Devrimi, ulusal kurtuluş savaşı, devrimci dalganın genel yükselişi) yüzünden, kendisini birinci derecede duyumsatamıyor. Konjonktürün dönüşümüyle birlikte, nesnelliğin ağırlığı büyüyor ve Kadro "sapması" bu ağırlığa total bir teslim oluşu anlatıyor. (Yakup Kadri dışında, tüm Kadro'cular eski TKP'lilerden oluşuyor ve Kadro, nesnelliğin altyapısı olan -devlet eliyle- sanayileşme sürecinin ideolojisini kuruyor) Bunun asimetriği olarak, 1920'lerin sonunda başlayan ve 1930'larda tamamlanan yapısal erozyonun altında, başka şeylerin yanısıra da olsa, birinci planda, böylesi bir tekabüliyet -zayıflığı yattığı tezini ileri sürmek istiyorum.

1930'ların devletçilik hamlesi asgari bir nesnel altyapı üretmekle birlikte, hem öznel-düşünsel süreçlerin geriden gelme özelliği nedeniyle, hem de Kemalist hegemonyanın totalliği ve hukuksal baskılar yüzünden, bu tekabüliyetin kurulabildiğini söylemek yine mümkün gözükmüyor. Kitlesellikten kesinlikle yoksun kalan (ve bundan korkan!) komünist hareket, dağılmaya ve çözülmeye yüztutan yapılarıyla yeraltına sığınıyor.

Komintern'deki havayı ancak olumsuz bir etken olarak çözümleme sürecine sokabiliyorum. Kuşkusuz, moral (enternasyonalist) bir destek ve bundan da çok, yapısal süreklilik için önkoşullar sağlamış olmak III. Enternasyonal'in yadsınamayacak kredileridir; ama hepsi bu kadar.

Çıktıları anlayabilmek için, öncelikle, Komintern'in, belki kuruluduğu ilk birkaç yıl dışında, net bir şekilde, Sovyet devlet ve parti aparatına eklemlendiğini düşünmek gerekiyor. Burada belirtmeyi kaçınılmaz buluyorum: Komintern Sovyet devletinin çıkarlarını öne alıyor, onun dış politikalarına kendisini uyarlıyor ve gerektiği yerde, kendi yerel seksiyonlarının çıkarlarını kolayca ikinci plana atabiliyor. (Çok cüretli bir düşünce olarak, Stalin eliyle ya da başka bir yolla, M. Suphi'nin Anadolu'ya gitmesinin teşvik edilmiş olabileceği ve böylece, bile bile ölüme itildiği görüşü ileri sürülmüştür. Kanıta gerek duyuyorum. Yine de, bu kırımdan Sovyet partisinin çok fazla rahatsız olduğunu gösteren ciddi hiçbir belirti görmediğimi yazıyorum. Tersine; üç ay sonra, Ankara'yla en büyük anlaşmalarından birini imzalamaya oturuyor.Benzer olarak, uluslararası öncülüğü Alman partisine "kaptırmamak" için, Sovyet partisinin Alman Devrimi'nin kanla bastırılmasına çok tepki göstermediğini de düşünmek mümkündür. Yine, kanıta gerek vardır.) Çin müdahalesi ve Boronin'in işlevi ise bilinen, kanıtlanmış bir örnek olarak önümüzde duruyor.

Dahası, Sovyetler'le iyi komşuluk ve dostluğa dayalı, oldukça akıllıca ve gerçekçi bir dış politika güden Kemalist yönetim karşısında, Komintern'in Sovyet devlet çıkarla-

rına eklemlenmesi Türkiyeli komünistler için açmazı daha da büyütüyor. Bunun sonucunda, Komintern'de TKP'nin hiç ciddiye alınmadığını, yalnızca "enternasyonalist ahlak gereği" katlanılması zorunlu bir seksiyon ve -yazarken üzülüyorum- bir "manevra öğesi" olarak görüldüğünü kestiriyorum.Ve bir noktadan sonra,Stalinci uygulamaların gemi azıya almasıyla birlikte, bu moral öğe de silikleşiyor ve ünlü "desantrilazyon" kararı çıkıyor.

Bu; başlangıçta güçlü iç dinamiklerden çok, dış dinamiğe ve voluntarizmin Leninci versiyonuna dayalı olarak yapılandırılmış olan TKP için, tükenişin bir tescili oluyor. Dolayısıyla, hukuksal likidasyonun yapısal ve ideolojik likidasyon tarafından öncelendiğini ileri süren tezlerde bir gerçek payı olduğunu belirtmeliyim. Böylesi bir yapılanmanın genel stabilizasyon koşullarında perspektif yitimine uğraması kaçınılmazdır.

Perspektifin yeniden üretilememesinde, TKP'nin sivil-olmayan topluma aitliği önemli bir etken olarak alınmalıdır. Günün koşullarında pek de yadırganmayan bir şekilde, pekçok komünist partisi gibi TKP de hep "erk öncesinin bir devlet partisi" anlayışıyla iş görüyor.Program, strateji ve taktiklerinde hep devlet optiğini kullanıyor.Kendisini, sosyalist devletin kurulması ve güçlendirilmesinin bir aracı gibi algıladığına kuşku yoktur. Sivil toplumun değil, devletin bir öğesi olarak öngörüler geliştiriyor. Tanzimat'ta, ulusal kurtuluşta ve sanayileşme dönemlerinde reddedilemeyecek olumlu işlevler de görmekle birlikte, halktan, sivil toplumun prototip öğelerinden tümüyle yalıtlanmış, onları dışlayan ve aşağılayan bir devlete hiç de iyi duygular beslemeyen bir "nesne"ye (halka) karşı, devlet aparatını daha da güçlendirecek bir programla ve anlayışla "Yaklaşmak" ancak yaklaşamamayı üretebilirdi ve üretiyor. Voluntarizmle birlikte, bu da onun yeraltına itilmesini kolayaıştırıyor: TKP kendi kendisini likide etmenin önkoşullarına katkı yapıyor. Nitekim, 1950'de DP bu öğeyi akıllıca kullanarak, büyük bir başarı kazanıyor ve aynı yıllarda da, TKP'den, yalnızca kararlı ve yürekli birkaç insan ("kadro"!! -bu sözcüğün semantiği bile düşündürücüdür) ile boşaltılmış bir retorik kalıyor.

TKP'nin bu kalıtı, önlenemez bir şekilde, Bonapartist İttihat-Terakki'den devraldığı inancındayım. Bu, kesinlikle, parti önderinin İttihatçı bir geçmişe sahip olmasından ileri gelmiyor.Tersine; bundan ötürü, yönetim ittihatçılığa karşı bir allerji taşıyor. Ne var ki, bu allerjiyi bir fobiye dönüştüren ana neden de partinin yapısal ve yöntemsel olarak, örtük bir şekilde İttihat-Terraki'ye (İT) benzerliğidir. Bu fobi, aynı düzlemin öğeleri arasındaki bir ilişki tarzı oluyor. Geçmişte net devrimci işlevler de görmesine karşın, Bonapartist duruşu ve jakoben gelenekleriyle kitlesel olmayan, olmayı da hiç amaçlamayan bir parti olarak İT (CHP gibi) TKP'yi de birinci dereceden etkiliyor. Aslında, işçi hareketinin görece gelişmiş olduğu Selanik'te örgütlenmeye başlamış olan İT'nin, yapılanma modellerini ilk devrimci örgütlerden ödünç almış olması da pekala mümkündür. Sonuçta, özel türden bir ilişki söz konusudur.

2. Enternasyonal'in rasyonal ve ekonomist geleneğini tanımayan, voluntarist yönelimli TKP ise bu modele rahatlıkla yerleşiyor ve yerleştiği ölçüde de İT'den korkuyor.

Ulusal kurtuluş savaşı bu korkuyu artıran özellikler içeriyor. Antiemperyalist ve ulusalcı dinamikler, bu iki yapıyı kaçınılmazlıkla rakip duruma getiriyor. Sovyetler'in bu rekabeti belli bir süre kışkırttığı inancındayım. Ankara- yönetimine karşı hem bir baskı, hem de yedek bir manevra aracı olarak İT kadrolarını barındıran Sovyetler, bunlara, Baku Kurultayı'nda olduğu gibi,zaman zaman elverişli platformlar da sağlıyorlar. bunlar TKP çevrelerini rahatsız etmiş olmalıdır.

Bolşevik partide etkili olup, Doğu örgütleriyle sıkı şekilde ilintili olan M.Suphi'yi ister istemez etkileyen Sultangaliyevci anlayış da önemlidir. Sultangaliyevciler antiemperyalist, antikolonyalist bir devrimi öne çıkararak, işçi sınıfının zayıflığı (ya da yokluğu) koşullarında işçi sınıfına pek seslenmeyen, hatta Batı işçi sınıfına net güvensizlik taşıyan duruşlarıyla, "cedidizm + ulusalcılık + marksizm" karması ideolojileriyle, TKP yönetimi gözünde, revizyonist bir İT'yi fazlaca çağrıştırmış olmalıdırlar. Bu ise, İT fobisini besleyen bir öğe olarak algılanabilir.

Bütün bu tarih gezisinin bulguları söz konusu "aşma"nın hem zorunluluğunu, hem de boyutlarını, yeterince açık bir şekilde sezinletmektedir.

TARİH İLE ANTİTARİH ARASINDA

Amacım bir tarih denemesi yapmak değil. Dahası, henüz TKP'nin hayaletinden özgürleşilemediği için, böyle bir histografya çabasının başarıya ulaşmasından kuşkumu da belirtmiş bulunuyorum.

Ne var ki, bu hayaleti aşmanın bir yöntemi olarak bu konuda düşünce yoğunlaştırılmasına da bunun engel olmasına izin verilmemelidir. Tersine, her konuda olduğu gibi, bu konuda da böylesi bir yoğunlaştırmaya gereksinim vardır. Düşünce yoğunlaştırmak ise, ancak aklın huzurunun kaçırılmasıyla olanaklıdır. Önceki yazılarımda da şimdi de hep bunu yapmaya çalışıyorum.

Bitirirken, bir noktayı özellikle vurgulamak amacındayım. Profesyonelce girişimler dışında, solun ve bu arada TKP'nin tarihi genellikle bir antitarih yaklaşımıyla çizilmeye çabalanıyor.Yazının girişinde belirttiğim nedenlerle doğrudan ilintili olan bu tarz, sonuçta, bir gerekçelendirme operasyonundan başka bir şey sağlayamaz.

"Tarihe sahip çıkma" konsepti de aydınlığa muhtaçtır. Özellikle geleneksel sol arasında yaygın olan bu konsept, sanki bir turnusol kağıdı imiş gibi algılanmaktadır. Nedir, tarihe sahip çıkma?... Anlattığım nedenlerden ötürü, bir tarihten çok bir geçmişle karşı karşıya olmak dışında; bu konseptin herşeyi içerdiğini, o yüzden de hiçbir şeyi özgül olarak içerip anlatmadığını söyleyebilirim. Çünkü, bu "tarih"te hâlâ "tarihdışı" kalan pek çok öğe vardır. Örnekliyorum: Çok yakın bir geçmişte, H. Kıvılcımlı, M. Belli, hatta Ş. Hüsnü "tarihdışı " idiler ve "tarihe sahip çıkma" ancak onların dışlanmasıyla olanaklıydı. Bugün, durum biraz daha farklı olmakla birlikte, hâlâ, örneğin Kant, örneğin Y. Akçura, örneğin Z. Gökalp gibi, pekçok kişilik "tarih dışı"dır. Yarın, yeni veriler ve daha yaygın bir heterodoks düşünce karşısında, örneğin Lenin'le ilgili yeni tezler geliştirilebilir. Bu, elbette onun "tarihdışı"na atılmasına bir neden oluşturmaz ama, bir ölçüt olmaktan çıkmasına da kritik bir katkı yapabilir.

Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum ki "tarihe sahip çıkma" konsepti geleneksel solda, ne yazık ki hâlâ, tarihi bilmemenin, onun yerine özgül bir antitarihle yetinmenin ve bugünü gerekçelendirmenin, "sağlamlaştırma"nın bir söylemi olarak iş görmeye devam ediyor. Ciddi bir çocukluk hastalığı olarak algılıyorum ve geçeceğini düşünüyorum. Ancak, tarihin treni bu hastalığın geçmesini beklemek üzere rötar yapmayacağından, yitirilen her zaman komünist hareketin -bu sektörleriyle- tutucu ve gerici işlevler yüklenmesine de dolaylı bir katkı yapıyor. Bunu ise ciddiye almak gerekiyor.

YENİLENME VE KAVRAMLAR DÜNYASI

Hüseyin Çakır

Yenilenme sorunu, içinde yaşadığımız çağı teorik, politik, ideolojik olarak aşma gibi global bir sorundur. Bu nedenle dünyayı eski kavramlarla anlayamayacağımızdan öncelikle bu kavramların büyüsünden psikolojik baskısından kurtulmak gerekli.

Marksizm bunalımda mı? Komünizmi artık tarihe gömdük mü?

Artık komünist partileri tarihsel olarak görevlerini tamamladılar mı? Bu sorular marksologlardan marksistlerin dışındaki tüm düşünürlere, bilim adamlarına ve sokaktaki in sana kadar herkesin ilgi ile izlediği sorular.

Neden bu noktaya gelindiğinin, tarihsel, sosyolojik, politik, ideolojik ve psikolojik analizi yapıldıkça nedenler ortaya çıkacaktır. Bu sorgulama süreci, insanlığın gelişiminde yeni bir sıçrama yaratacak. Ancak, şu anda "bozguna uğramışlığın" psikolojisi nedeniyle, ya da zafer sarhoşluğuyla, veya idealize edilen ve yıllarca beklenen güzel günlerin tuzla buz olmasının getirdiği şaşkınlığın etkisi hala sürüyor. Ama fırtına dinecek, toz duman dağılacak.Ayaklar suya degecek.

TÜRKİYE MARKSİSTLERİNİN ARAYIŞI ÖRGÜTSEL BİRLİKTE SOMUTLANIYOR

Türkiye Marksist'leri de arayış içindeler.12 Eylül'ün yaratmış olduğu gerici anti demokratik ortadan çıkış ve siyasal yapalanma arayışı rejimin bunalımı ile dünyadaki yumuşama ve Dogu Avrupa ülkelerindeki gelişmeler üst üste düştü. Marksist hareket 12 Eylül darbesinin sonucunda örgütsel olarak ciddi kayıplar verdi. İlleğale geçmenin getirdiği darlık örgütsel sorunları ağırlaştırdı ve ciddi maddi kayıplara neden oldu. Bu nesnel durum Türkiye marksistlerinin 12 Eylül darbesi ve sonrasında rejimin uyğulamalarına karşı marksistlerin hatta solun bütününün birliğini gerçekleştirmeyi düşündürdü .Bu noktada başlayan arayış süreci, geçmişteki bölünmüşlüğün ve solun birbirine karşı örgütlenir ve mücadele verir hale gelmesinin yaratmış olduğu ağır sonuçlar solu marksistleri birbirine yaklaştırdı. 12 Eylül baskı rejimi, bütün sola hatta 12 eylül öncesi bütün politik, demokratik kurumları birbirinden ayırmadan kapattı , yöneticileri ve üyelerine baskı, terör ve işkence uyğuladı. Bu somut durum, kime karşı birlikte olunmalı sorusunu herkese sordurdu. Türkiye'nin içinde bulunduğu somut durum Türkiye'li marksistlerin arayışını daha çok örgütsel yapılanma sorunun da yoğunlaştırdı.Birlik istemi rejim karşısında tek tek parçaların güçsüzlügün bir ifadesi olarak kendisini dayattı. TİP-TKP birligi Dogu Avrupa ülkelerindeki çalkantıdan çok önce , yeni bir proğram anlayışı çerçevesinde gerçekleşti. Ve birlik, yeni anlayış ve yaklaşımlar temelinde, proğram açıklandığında çok sert eleştirilere yol açan , devrim amacını öne almayan politik strateji temeline oturtuldu. 1985'de SSCB'de başlayan süreç, Doğu Aprupa ülkelerindeki gelişmeler, ABD ile SSCB arasındaki yumaşama süreci bir anda dünyada yeni bir hava yarattı. Ve Türkiye marksistlerinin arayışı bu süreçlere bağlı olarak yeni sorular temelinde gelişmeye başladı. Bu arayış, yenilenme süreciyle iç içe geçtikce sağlıklı bir zemin üstüne oturacak .

Bugün somut olarak yenilenme arayışı ,teorik , ideolojik hatta politik arayıştan çok örgütsel yapılanma biçiminde öne çıkıyor.Yenilenme rüzgarı, Kuzey'e çok yakın olmamıza karşın şimdilik bizi derinden kucaklamıyor.Ancak dünkü gibi devam edilemeyeceğini de herkes kabul ediyor.

Birlik Partisi program tartışmaları yaptığımız ve herkesin "hesaplaşmadan" söz ettiği bugünlerde, kendimizi aşmadan ve dönüşüm sürecine girmeden yeni bir sürece girmek zor olacaktır. Yenilenmenin sıcak rüzgarına kendimizi bırakabilmek için ayağımıza takılan zincirlerden kurtulmak gerekli. Elbetteki bu zincirlerin bazılarından iradi olarak kurtulmak mümkün ama öyleleri var ki insanın kişiliğine işlemiş, onunla bütünleşmiştir.

Marksizmi öğrenmeye başladığımız, devrimciliğimizin en bıçkın döneminde devrimcilik, belli bazı kalıpların; katagorilerin, yasaların ve politik, ideolojik ve örgütsel terimlerin ezberlenmesiydi. Bunları daha genişliğine ve derinliğine ezberlediğimizde cansızlaştırıp her sorunu çözecek bir kalıp bulabilidiğimizde devrimcileşme süreci pekişmiş, "ideolojik politik eksiklik" giderilmiş olurdu. İnsanı değerlendirmenin iki ölçütü vardı. Birincisi geldiği sınıfsal köten, ikincisi ideolojik politik düzeyi. Devrimcilikle, marksistlikle özdeşleşen kavramlar bizim devrimci dünyamızı oluşturdu. Dünyayı bu kavramlarla çözümledik, bunlarla değiştirmeye çalıştık. Dünya bu kavramların içine sığdırabildiğimiz kadardı.

YENİLENME ÖZGÜRLEŞMEDİR

Bugün marksistleri yada daha başka bir genelleme ile bütün dogmatiklerin kendilerini aşamamalarının önündeki en önemli engel kavramların içine hapsolmak ve kavramlara tapmaktır. İster dünyayı değiştirmek için ister onu korumak için yola çıkılsın kavramları kutsallaştırmak onlara esir olmayı getirmiştir.

Yenilenme olarak ortaya çıkan hareketlenme, içine hapsolunan kavramlar kıskacından kurtularak özgürleşmenin önünün açılmasını sağlıyor. Yenilenme ile açıklığın iç içe olmasının nedeni, tabuların ve her türlü dogmanın yıkılmasını sağlamasıdır. İnsan nesneleri, olayları ve olguları belli kavramlarla tanımlıyor. Bütün kavramlar belli tarihsel koşullarda o koşulların soyutlanmışlığının bir ürünü olarak ortaya çıkıyor. Değişen nesnel koşullara bağlı olarak (sosyoloji, psikoloji, fizik, kimya, biyoloji vs.) diyalektik yasasına göre kavramların içerik ve anlamları da değişmeli. Bu değişim için öznel müdahale gerekiyor.

Bilimsel teknolojik gelişmenin geldiği düzey, yaşamın bütün alanlarının analizi için zengin olanaklar sunuyor. Bu olanaklardan yararlanarak derin teorik çalışma yapabilmenin olanakları artmıştır. Düşünüyorum da, Aristo, Hegel, Marks, Engels, Lenin, ya da onların çağdaşlarından her hangi birisi, bilginin bu kadar kolay elde edilebildiği ve depolanabildiği günümüzde yaşamış olsalardı, onların çalışma anlayışları ve yöntemleri sonucunda ortaya muazzam şeyler çıkardı. Marksist teori, dogmalaştırılarak, ideoloji kutsal hale getirilerek, insanlığın gelişmesinin hızı ciddi olarak yavaşlamıştır. Canlı yaşam karşısında inatçı biçimde bu direnci sağlayan şey, içine hapsolunan kavramlar dünyasıydı. Dünyanın bütün zenginliklerini, gelişme dinamiği dogmalaştırılıp kavramlara hapsedildi. Gerçekte ise, dünya kendi gelişim çizgisinde devam ederken, hayatın ve bilimin dışında düşen komünistler oldu. Burada da bir ayrım yapmak gerekli: Parti dışına düşen komünistlerin dünyaya bakışlarıyla , komünter'ne bağlı olan ve bu geleneği devam ettiren resmi komünist partiler ve üyeleri daha sonra kutuplaşan Moskova, Pekin, Avrupa gibi franksiyonlara ayrılan partiler ve üyelerinin dünyaya bakışları farlıydı. Resmi komünizm ideolojisine bağlı onun sınırlarına hapsolmuş olanlar, teoriyi dogma olarak anladılar. Resmi ideolojinin sınırları dışına çıkanlar komünizmin saflarından kovuldular ve hain işbirlikçi, ilan edildiler. Şimdi bunlar aklanıyorlar.

Bildiğimiz bütün kavramları sorgulamalıyız

Bugün yenilenme artık öznel bir olay olamın ötesinde kaçınılamaz nesnel bir süreç olarak tüm insanlığın önünde duruyor.

Teori, politika, örgüt yapılanmasının, şekli, işleyişi adına bildiğimiz bütün kavramları sorgulamalıyız. Sorgulamak da yetmez, Politik, ideolojik, örgütsel olarak bildiğim kavramlar dünkü düşünce tarzımızın ürünü. Bu kavramların bize sağladığı bilgilenme yönteminden ve bilgi deposundan kurtulmak gerekli. Bunun kolay olduğunu sanmıyorum. Çünkü bu bir kültür olarak; yaşam tarzına, davranışlara, insan ilişkilerine, düşünce biçimine ve düşünüş yöntemine derin biçimde işlemiştir.

Marksizm Leninizm adına oluşturduğumuz ve yüce ideal haline getirilen, parti kültürü, toplumdan kopuşu getirdi ve toplumda bir alt kültür yaratıldı. Devrimcilerin ve komünistlerin bu dünyanın kendine göre bir jargon'u oluştu. Öncülük, yiğitlik, özveri, fedakarlık, halkın ve işçi sınıfının en iyileri olmak, halka öğretme ama "ondan da öğrenmek" vb.bütün bu kavramlar değişen koşullara karşın değişmeyen ve komünistlerin dünyasının sihirli sözcükleri haline geldi. Kendinden hoşnutluk, kendine aşırı güven ve marksistleri halktan koparattı ve yabancılaşmaya neden oldu.

YENİLENME USLUP DEĞİŞİKLİĞİ DEGİL

Yenilenme sorunu çok boyutlu: yanlızca marksistleri kapsayan bir olay değil.Toplumsal ilişkilerdeki gelişme toplumsal bilinçte patlama yarattı. Ancak üst yapı kurumları olarak ifade edilen kurumların hemen hemen tümü bu gelişmeye göre kendilerini yenileyemediler. Yeni tutuculuk denilen politik akım bunu sezdi bu doğrultuda kimi adımlar attı ancak bu çalkantı bütün ülkeler için devam ediyor. Kapitalist sosyalist bütün politik sistemler için yenilenme, kaçınılmaz olarak hepsini sarıyor.

İnsanlığın tarihine baktığımızda toplumların gelişimi uzun bir zaman diliminde olmuştur. Sınıf mücadelesi olarak formüle edilen bu gelişme, her tarihsel koşulda bir güce karşı o gücün karşısında kendi özgürlüğünü ve egemenliğini derin alt üst oluşlarla gerçekleşmiş. Ama bir kaç kuşağın aynı anda yaşadığı, son kırk elli yıllık gelişme sürecine baktığımızda **Medya**, sınıf mücadelesinin yapamadığını yapmıştır. Halklar arasındaki dostluğu, kültürlerin birbiriyle iç içe girmesini, ideolojilerin birbiriyle kaynaşarak yeni bir senteze doğru gitmesini... sağladı.

Yenilenmeyi uslup değişikliği veya politik söylemde farklılık olarak algılamak onu hafife almak olur. Veya kulağa hoş gelen "birey olmak, özgür birey" kelimeleriyle yeni politik kültürü anlamış- anlamakla böyle olmak farklı- olunmuyor. Ama maalesef yenilenme, bugün daha çok bu yanıyla algılanıyor. Ve politik taktik gibi uygulanıyor.

Politikada yenilenmenin ortaya çıkması yaşadığımız dünya için kaçınılmaz olarak kendisini dayattı. İki sisteme ayrılmış olan dünyanın artık iki kutuplu olmayacağının bir zorunluluk olarak ortaya çıkmasıyla birlikte, yumuşama, barış süreci ve karşılıklı ilişkilerin her alanda geliştirilmesi politikası ya lız iki sistemin süperi olan ABD ve SSCB için değil, tüm ülkeler için dış politikada temel bir yaklaşım olarak ortaya çıktı. Ve bu yaklaşım ülkelerin geleneksel dış politikalarını ve iç politik ilişkilerini ve politik yaşamlarını politik rejimlerin yapısını da etkiledi. İnsanlığın savaşın eşiğine geldiği ortamda bu çok önemli bir kazanım ve yenilenme sürecinin önemli bir yanı. Bu durum yenilenme sorununun derinliğine görülmesini bize gösteriyor. Düşünce ile pratiğin arasındaki ilişki de, pratik düşünceyi aşmıştır. Düşüncenin pratiği aşması çabası yeni bir aydınlama döneminin başlamasını insanlığın önüne getirmiştir. Aydınlanma çağın aşılması olacaktır.

ÇAĞI AŞMAK

Yenilenme sorunu, içinde yaşadığımız çağı, teorik, politik, ideolojik olarak aşma gibi global bir sorunudur. Bu nedenlede dünyayı eski kavramlarla anlayamayacağımızdan öncelikle bu kavramların büyüsünden psikolojik baskısından kurtulmak gerekli. Kavramların dünkü içeriklerinden kurtulunamadığı için, düşüncede, politikada ve örgütsel faaliyette dar bakış açısı gene belirleyici oluyor. Bir çok örnek vermek mümkün:" Sosyalistlerin Birlik Partisi,"sosyalizmi amaçlayan bir parti olmalıdır" deniliyor. Bu amaç kendi içinde bir çok soruyu barındırıyor. Bu istem belki güzel ama yeterli mi? amaç birliği sağlamak gerekli bunun için bir konsensüse ihtiyaç var . Eğer sosyalizm kavramında bir anlayış birliği varsa o zaman sorun yok, ama "sosyalizm"den ne anlıyoruz?" Sorusuna "aynı şeyleri anlıyoruz" diyen insan sayısı bugün çok azdır. Sosyalizm denilince herkes kendi kafasındaki sosyalizm anlayışını düşünüyor: üretim araçlarının kollektif mülkiyeti ya da reel denilen sosyalizm, bugün arayış içinde olunan ve Doğu Avrupa ülkelerinde uygulanmaya çalışılan modeller veya daha başka şeyler. Çünkü sosyalizm kavramı artık bir tek şeyi çağrıştırmıyor.

Yeni bir içeriğe kavuşmuş değil. Marksizm denildiğin de bugün benzer şeyler düşünülüyor. Marks'ın söylediklerini mi anlıyoruz? Yoksa Marks'ın söylediklerini yaşama geçirdik diyenlerin anladığı marksizmi mi? Veya Marksizm günümüzde Leninizm olarak devam ediyor görüşümü ...? Gerçekten leniniz devam ediyor mu? Etmiyor mu?Bu sorular acil olarak yanıt bekliyor. Devam edersek.

Parti kavramı denilince niteliğini söylemeye bile gerek yok,komünist parti üyesini çağrıştırıyor. Parti; öncü, lider, toplumu yöneten olarak yerleşmiş bilincimize.

Emperyalizm, kapitalizm, kavramlarını dünkü gibi rahatlıkla kullanabilirmiyiz? Tekellerin ortakları olan milyonlarca emekçinin geleceklerini bu tekellerin geleceğine bağlanmasını nasıl açıklarız. Sermaye sahibi olanların sayısı hızla genişliyor. Üretim araçları üstündeki özel mülkiyetin karekteri değişiyor. Doğrudan ve ya dolaylı olarak üretim araçlarına onbinlerce insan sahip oluyor. Hisse senediyle vb yollarla dünyanın herhangi bir yerinedeki bir tekelin dahi sermaye sahibi, onbinleri, yüzbinleri buluyor .Ancak Üretim aracına doğrudan veya dolaylı sahip olma ile onun kullanımına karar verenler aynı kişiler olmuyor. Profesyonel yöneticiler karar mekanizmalarında bulunuyorlar. Tüm ülkelerde ücretli olan onbinler, yüzbinler , borsa yoluyla ya da başka yollarla hissenedi, tahvile edinerek geleceklerini tekelin geleceğine ve kar etmesine bağlıyorlar. Elinde parası olan onun kadereni kendisi değil daha çok piyasa mekanizması belirliyor. Üreticelerle-tüketiciler arasındaki ilişki , üretim ve tüketimin karekteri , üretici, tüketici bilinci düne hızla farklılaşıyor. Bu somut durumları analiz etmeden örneğin, dünkü gibi üretim sürecinin bileşeni olarak proletarya'dan rahatlıkla söz edebilirmiyiz? Sermaye ile para arasındaki ilişkiyi Paranın hareket alanının, gördügü işlevi dünkü teorilerle açıklarsak gerçek sonuçlar elde edebilirmiyiz? Artı değer tanımı Marks'ın soyutlamalar yaptığı açıklama ile açıklanabilir mi? Üretim sürecinin bileşenlerinin nitelikleri Marks'ın formüle ettiği dönemdeki unsurlardan oluşmadığına göre örneğin hem işçi olup hem de hisse senedi sahibi olan işçinin konumunun yeniden açıklanması gerekmez mi? Benzeri bir çok yeni unsarları sıralamak mümkün. Tüm bunları yok sayarak kapitalizm veya emperyalizm tanımı yapılamaz. Bunları yanıtlamadan sosyalizm tarifi de yapılamaz. Bu sorular aslında içinde yaşadığımız bunalımın soruları.Bu sorulara yanıtlar aramak ve bulmak gerekli. Bu sorulara yanıtlar komünistlerde içinde çağın bunalımının aşılmasının yolunu açacıktır. Hiç bir ayrım yapmaksızın düşünen ve çağın analizinin yapılmasına katkıda bulunabilecek herkesin , araştırması, incelemesi sonucunda, içinde yaşadığımız dönemi ve özelliklerini daha iyi tanıyıp insanlık onu dönüştürücü sonuçlara ulaşılacaktır. Şimdiden şunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bütün kavramlar içinde yaşadığımız çağın özelliklerine göre içerik kazanacak ve değişecektir. Bunlara şu an bir sıfat konulmamış olabilir ama ne kapitalizm bizim anladığımız anlamda kapitalizmdir ne demokrasi, sosyalist ülkelerdeki ve Batı Avrupa'daki yaşanmış olan demokrasi olacaktır.İnsanlığın bugüne kadarki birikimi temelinde yeni bir sentez oluşacak ve bu tüm insanlığın benimseyeceği ve koruyacağı ortak degerler olacaktır

YASAKLAR KİMSENİN SORUNUNU ÇÖZEMEDİ

Geçmişte herşey sınıf ölçütüne göre değerlendirildiğinden, hayatın bütün zenginliği kucaklanamadı. Kapitalizmin bütün kavramlarına karşı, sosyalist kavramlar oluşturuldu. Ve sınıfa karşı sınıf anlayışı, kavramlara sıkı sıkıya sarılarak korunma mekanizması gibi kullanıldı.Sosyalist blok ülkelerinde, bu bakış açısı ve buna göre oluşan toplumsal işleyiş mekanizması ve devlet yapılanması, dünya üstünde halkların birbiriyle ilişkilerini kopartarak "demir perde" denilen ve "duvarlar" olarak ifade edilen dramatik durumu ortaya çıkarttı. Bu anlayış toplumsal bilincin gelişmesinin mantığına aykırıydı. Halklar arasında oluşturulan duvarlar, yasaklar hiç bir sorunu çözmedi, yanlızca erteledi ve bir baraj görevi yaptı. İnsanlığın yaratmış olduğu değerlerin bir kısmına ideolojik açıdan bakarak yok saymak ancak yarım asır devam edebildi. Oysa, ne Marks, ne Lenin hiç de yaşanan sosyalizmi gibi bir sosyalizm düşünmemişlerdi. Çünkü onlar temel olarak insanı ve onun faaliyetini merkez almışlardı. İnsanın ekonomik yaşam sürecindeki yerini tarih boyunca ve yaşadıkları dönemde analiz etmişler ve buradan bir senteze varmışlardı. Herşeyi doğru mu öngörmüşlerdi. Elbetteki bir çok eksikleri vardı. Ama onlar yaşadıkları dönemin koşullarında kendilerince en gerçeğe yakın sonuçlara vardılar.

Şimdi soğukkanlılıkla durup düşündüğümüzde çok gerilerde kalındığını görüyoruz. Ama herşey bitti mi? Elbette biten bir çok şey var, yıkılan, yok olan. Ama bunlar tarihsel gelişme karşısında geri kalışımıza neden olan tabulardı. Ve özgürlüğümüzün, özgür düşünce ve faaliyetimizin önündeki engellerdi. Yenilenme ve açıklık süreci bunu aşmayı sağlıyor. Hayatın gerçekleri dogmatizmin çatlayan duvarları arasına sıkışıp kalanları, ürkütüyor, korkutuyor.Artık dogmalara sarılıp kalmak mümkün değil.

Herşeye yeni başlanılmış durumda. Toz bulutları içinden, fırtınalardan yeni bir hayat, yeni bir umut çıkacak gerçekleşebilir olan bu umudu her an yaşayarak saniye saniye hissedeceğiz. İnsanlık, ırk, cinsiyet, dil, din, politik görüş farkı gözetmeksizin aynı çatı altındaki dünya evinde kardeşçe, özgürce ve insan olarak yaşayacak. Günümüzde komünistlerin politik olarak yapacağı şey: Hala insanlığın özgürlügünün önündeki yasaklar ve tabuların ortadan kaldırılmasını, toplumun sivil örgütlenmesini, demokrasinin bir yaşam tarzı olarak politik bir sistem haline gelmesini, dünyadaki tüm güzelliklerin korunması, insanın yok olan insani değerinin yaşatılması ve geliştirilmesinin olanaklarını ve ortamının oluşması, hümanizmin yüceltilmesi, üretim ve tüketimin yeniden dengelenmesi.. Bunların gerçekleşmesi için herkesin üstünde anlaşabileceği bir konsesusün yaratılmasının aktif politik bir tarafı olmalılar. Eğer insan merkeze alınıyors bu konuda anlaşılıyorsa, yenilenme başlamış demektir.

Yenilenme kolay olmayacaktır. Komünistlerin yenilenmesi toplumun yenilenmesiyle birlikte yürüyecek, karşılıklı olarak birbirini olumlu yönde etkileyecektir. Bundan dolayı bugün yenilenme hareketi toplumsal gelişmenin önündeki tıkanıklığın aşılması için politik biçimiyle öne çıkıyor, politik yasakların ve tabuların kırılmasıyla toplumun ve tek tek insanların özgürleşmesinin önü açılacaktır.

Politik yenilenme, yenilenmenin diğer alanlarının gelişmesi için demokratik bir ortam sağlayacaktır.

BİLİME, AKLA VE SAĞDUYUYA MERHABA

Uğur Yüzbaşıoğlu

Artık herkesin konuştuğu bir zamanda gençlik de sözünü söylemeye başlıyacaktır. Arayış, kendini içinde bulabileceği, onu boğmayan, şuraya ya da buraya çekmeyen özgür ifadenin, olabileceği alanlara doğrudur. Gençliğin kendini ifade edebileceği, genç kimliği taşıyan hiçbir kurumu yok. Tek mekanlar, kahveler, kantinler, varolan kol ve klüplerinizde ise, bürokrasiden izin alabilirseniz etkinlik olabiliyor. En küçük ve belirleyici olandan başladığımızda bütünsele doğru katkımızı yapabiliriz.

Üniversitelerin açılmasıyla birlikte yeni sorunlar eskileriyle birlikte ikiye üçe katlanarak karşımıza dikiliyor. Paralı eğitim uygulaması, YÖK'ün yeniden yapılanması, ve tüm bunların ötesinde eğitim sisteminin baştan ayağa yenilenmesi kaçınılmaz olarak gündemde. TÜSİAD'ın "Türkiye'de Eğitim" başlıklı raporu düşünülenden çok daha geniş çevrenin konuyu tartıştığını ortaya çıkarıyor. Raporda belirtildiği gibi "öğretmenlerin ulusal meslek örgütlerine sahip olmaması ve merkeziyetçilik ile işlerin yıllardır yürütülmesi" sorunların temel yanlarını oluşturuyor. Kötü olan tartışmanın asıl taraflarının (TÜSİAD'da bir taraftır hiç şüphesiz)- öğrenci, öğretim üyeleri, uzmanlar- sözlerini söyleme olanaklarını bulamamasıdır. Sorun bireysel girişmelerin ötesinde, bir meslek grubunun kendi alanlarındaki iradesine ipotek konulmasıdır.

Eğitim sorununda tartışmanın geldiği noktayı ifade edersek: Eğitim sistemi ülkedeki eğitim hedeflerini bile gerçekleştirmenin gerisine düşmüş, ezberci, tektip insanlar üretmeye devam ediyor. YÖK düşünce üretimini bir üst düzeyde gerçekleştiren bir kurum olarak, tek sesliliğin kültürel hegemonya merkezini oluşturuyor. Ya da diğer bir ifade ile rejimin egemen kültür hegemonyası üniversite içinde ifadesini YÖK'de buluyor. Ve gelinen durumda YÖK'ün değişimi -hatta eğitim sisteminin bütününün- toplum için gelişmenin dinamiği için zorunluluk oluyor. Toplumun değişim beklentisinin bu kadar belirginleştiği bir ortamda, 12 Eylül kurumlarını aşmak bir zorunluluk haline geldi. Üniversite de kendini değiştirecektir. Yeni bir kültür hegemonyasının kurumlaşmasının arayışı başlamıştır. Ve bunun çağın gereksinimlerine daha çok yanıt verecek bir çözüm olacağı eğilimi görülebiliyor. Öğretim üyeleri arasında yaptırılan "sahipsiz" bir anketin sonuçlarına göre, Ankete katılanların:

- %62'si YÖK'ün varlığıyla üniversite özerkliğinin çeliştiğini düşünüyor.
-% 83'ü tektipleştirilmiş üniversite yapısını doğru bulmuyor.
- %81'i üniversite mütevelli heyetlerinin belirlenmesinde siyasi iktidarın etkisine karşı çıkıyor. (Nokta 26.8.1990)

Anketin sınırları içinde düşünülse dahi önemli sonuçlar bunlar.

Eğer ünivesite, toplumun içine kapandığı dönemlerde bile egemen kültürün dışında, "evrensel kültüre" ulaşmanın yolunu bulabiliyorsa, toplumsal.-ilkellik- gerilikleri, kendi özel alanında aşabiliyorsa, ısrarlı kararlı en önemlisi bilimsel tutumuyla kendi sorunlarına çözüm bulmanın yolunu üretecektir.

Yeni bir kültürel hegemonya, hümanist, çoğulcu, katılımcı ilişkilerin hakim olduğu, demokratik bir kültür hegemonyası, özünde

üniversitenin toplumsal rolüne denk düşen bir tavır olabilir. Üstelik kalıcı etkileri olan, "havayı temizleyen" çok ciddi bir girişimdir.

İnsanın diğer insanlarla ilişkilerinden, toplumsallaşma -birey olma- sürecindeki örgüt ve kurumlar karşısındaki durum ve tavrına kadar, her düzeyde bir sorgulama, çağı yakalama uğraşı sonucunda, öğrenciler arası öğrenci öğretim üyesi ilişkisinde, üniversite - toplum ilişkisinde yeni bir tarz yaratmaya yönelik bir arayıştır. Kültürsüzlüğün değil kurumlaşmaya başlayan "arabesk kültürün" karşısında bir kültür hegemonyasına gereksinim vardır. Sorun artık üniversiteyi, sınırsız sorgulayan, tartışan, pasif ders dinleyen değil, birlikte anlamanın, kavramanın, deneyimin yolunu açacak odak haline getirip, merkeziyetçiliğin yerine yerinden yönetimi koyabilmektir.

Kafaların özgürleşmesini, insanın boğulmadan, "kapanmadan", kelimenin tam anlamıyla "çırılçıplak düşünebilmesi"- ifade etmesi- üniversiter ortamı yaratabilir. Komplekslerin korkulara, akıldışılıkların anlamsızlıklara eşlik ettiği bir yerde, herkes farkına varsın varmasın, ortaya çıkan sonuçlardan yaşamı boyunca etkileniyor. Yoğun bir baskı, yıldırma, kişiliksizleştirme dalgasının ardından genç kuşağın susmayı yeğlediğini görüyoruz.

"Suskunluk" bir şey anlatıyor.

"Suskunluk" gizli bir protesto. Susuyor ve kendinizi gizliyorsunuz.

Susuyor ve yanlışa katılmıyorsunuz. Bu tavırdır. (- E. ATABEK, KUŞATILMIŞ GENÇLİK Sayfa 90)

Artık herkesin konuştuğu bir zamanda gençlik de sözünü söylemeye başlıyacaktır. Arayış, kendini içinde bulabileceği, onu boğmayan, şuraya ya da buraya çekmeyen özgür ifadenin, olabileceği alanlara doğrudur. Gençliğin kendini ifade edebileceği, genç kimliği taşıyan hiçbir kurumu yok. Tek mekanlar, kahveler, kantinler, varolan kol ve klüplerinizde ise, bürokrasiden izin alabilirseniz etkinlik olabiliyor.

En küçük ve belirleyici olandan başladığımızda bütünsele, doğru katkımızı yapabiliriz. İletişim alanının en belirleyici olanı üniversite içinde değildir-amfidir. Eğitimin gerçekleştiği mekan ve onun enküçük birimi, oradaki

havayı-kültürel hegemonya yı sürekli belirler. Gencin önüne yepyeni ufuklar bir yanıyla böyle açılır, ya da dünyası daraltılır. Buradaki müdahale katılıma yöntem üretmek, yöntemin ısrarlı takipçisi olmak ve katılıma derslikten başlayabilmek. Meslek yada uzmanlık dersleri dersin veriliş biçimi, ve ders dışı zamanlardaki etkinliklere katılarak olanaklı değişim. Tüm bunlardaki değişim istemimizi, sızlanmadan, şikayet etmeden ve salt protesto etmeden, çağa uygun bir tarzda formüle etmeliyiz. Yaşamalı ve yaşatmalıyız artık. Bu anlayış bizi özerklik (mali, idari) ve demokratiklik alanında üniversiteye ilişkin programlar yapmaktan kurtaracaktır. Böyle bir durumun ortaya çıkması idari-politik kararların ötesinde bir olgunun ortaya çıkması olacaktır. Nasıl bir üniversite istedğimiz konusunda çok da anlamlı olmayan ayrımların dışında ortak istemler beliriyor. Genel yaklaşımların dışında özel alanlara ilişkin alanın temsilcilerini çözümler üretmesi gerekiyor. Nasıl bir mühendislik, sosyal bilimler, sağlık bilimleri eğitimi (?) genel kalabilir. Bu alanların projeleri bir araya geldiğinde zaten hedeflerin tümü sonal anlamını bulacaktır. Taleplerimizi genel doğrular olarak, tek tarzda ifade etmekten çıkaramadığımız ölçüde, çözüme katılımın ve en önemlisi çözücü olmanın yolunu farkına varmadan tıkıyoruz.

Diğer bir nokta bir avuç insanın yapamayacaklarını görmek gerektiğidir. Bir avuç insan eskiyi kaldırıyor, yeniyi kuruyor ve yaşatıyor... Bu deneyleriyle kanıtlandığı gibi çağın anlayışına uymayan bir tarzda üniversiteye-topluma bakmaktadır. Eğer değiştirmek istediğin alanın merkezinde yoksan değişimin içinde de yoksun demektir. Eğer derslikte değilsen-düşünce üretimini ve bilimsel iletişimin merkezi-okulda da yoksundur. Burada varolmak pasif dinleyicilikle yetinmek anlamına gelmiyor. Aktif bir unsur olmak, kavramanın, anlamanın yollarını bulabilmek, bıkıp usanmadan sorgulamaktır. İletişim derslikte-amfide bitmiyor (Bilim ile egemen olan ve olmayan kültürler) ama orada başlıyor ve diğer alanlarla (sosyal etkinlikler) bütünleştiğinde hiç şüphesiz gençlik döneminin arayışına yanıt verebilir. Sorun değişimin bir yerinde ama içinde olabileceğimiz çevreyle hep birlikte olabilmenin yolunu açabilmektir.

Uyumluluğun ürettiği, boş kafalı, mühendisler, doktorlar, işletmeciler olmaya katlanmak istiyorsanız mesele yok. Yok bu memlekette işine hakim, sözü dinlenir, çağı izleyebilen insanlara gereksinim var diyorsanız, siz olması gerekene uymuyorsunuz. Çok iddialı olmakla birlikte belki de bu BAŞKALDIRI'nın yeni adıdır.

Ya alışacak, kabulleneceksiniz yada uymayacak, olması gerekeni sezdiğiniz, bilebildiğiniz ölçüde ifade etmeye çalışacaksınız.

Bağırıp çağırıp, kimseyi tartışmadan kaçırmadan, kimseyi ezmeden, okuldan attırmadan, kararlılık ve büyük bir heyecanla, değişmek ve değiştirmek istiyoruz ve buna bulunduğumuz yerden başlıyalım mı (?) diyoruz.

DOSTLUKLA

Üniversiteler açılırken öğrenciler:

"ÜNİVERSİTEYE TOPLUMUN BASKISI VE BİR ETİKETE SAHİP OLMAK İÇİN GİDİYORUZ"

Üniversiteler açılıyor. 12 Eylül rejiminin yarattığı ve ***İhsan Doğramacı'yı*** *başına getirdiği YÖK kurumu toplumsal muhalefete karşın hala varlığını sürdürüyor. Yoğun eleştiriler karşısında YÖK'ün bir çok maddesinde değişik ve düzenlemeye gidilmesine rağmen ana yapısı ve üniversite anlayışı hala yerli yerinde duruyor.*

İstanbul üniversitesi öğrencilerine "üniversiteden ne umuyordunuz ne bulduncuz" diye sorduk.

Sinan Mungan *(İktisat Fakültesi 3. sınıf) Üniversite'ye belli beklentilerin vardır o beklentilerle gelirsin. Benim bir beklentim yoktu. Bu yüzden ne umduğumu buldum,ne de bulduğumu umuyordum. Bence duyduğum, bana aktarılan üniversiteydi.*

-Peki neler bekliyorsun?

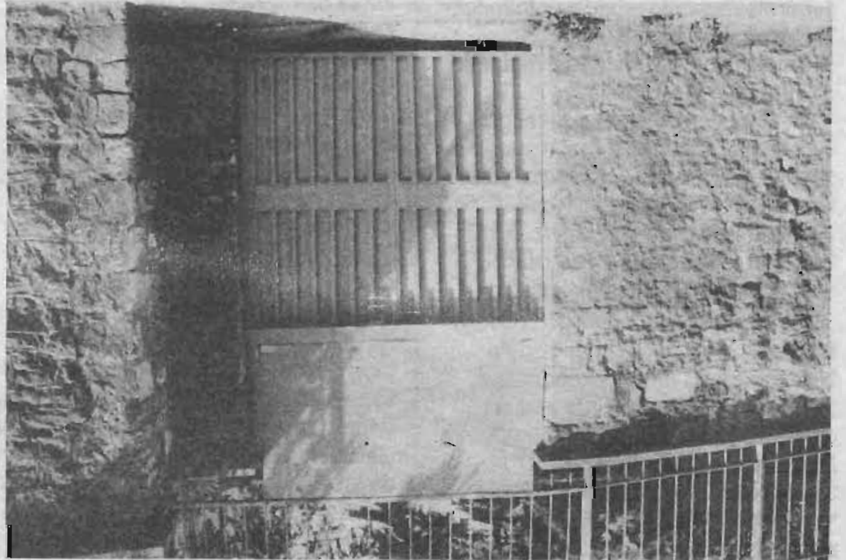
Mungan: *Şu andaki gibi olmamalı. Ama nasıl olacağının yanıtı ne bir rö portajla ne de sözcüklerle verilebilir. Ama sayabilirim. Özerk olmalı, demokratik olmalı, katılımcı olmalı. Ama bu sözcükleri söylemekte yetmez daha köklü dönüşümleri ve uzun bir zamanı gerektirir düşüncesindeyim. Ama şu anki ülke bütünü içinde üniversiteyi düşünmek gerekli.*

Bütünle birlikte üniversitede düzelecektir.

Kartal Soygun: *(Fransız filojosi birinci sınıf) Eğitim düzeyinin yüksek olduğunu sanmıyordum nitekim yanılmamışım. Öğretmenler ve eğitim düzeyi yetersiz. Toplumun baskısı nedeniyle ve etiket için üniversiteye devam ediyoruz. Erkek olduğumuzdan askerlikten kaçma sebebi de var.*

Öğretim üyeleriyle ilişkimiz beklediğim gibi değil. Akademik düzey çok geri. Böyle olunca da üniversiteden beklenti sıfıra iniyor.

Zaten ben Fransızca biliyordum kolay olduğu için bu bölümü kazandım. Turizmcilik yapmayı dünüyorum. Üniversite mesleki olarak bana bir şey katmayacak. Ama bir diplomam olacak. Ama şunu da düşünebilirdim. Üniversite de kalıp akademik çalışma bana çekici geliyordu. Üniversitenin bu halini görünce bundan vazgeçtim.

Burası bir zamanlar İstanbul Üniversitesi Merkez Binası Süleymaniye giriş kapısı idi...Şimdi öğrenciye kapalı!

DİOKSİN -5

...VE FORMALDEHİT !

Federal Alman Çevre Dairesi, Sağlık Dairesi ve Alman Kaza Araştırma Kurumu formaldehit maddesinin allerji ve beyinsel işlevlerde aksamalar yarattığı, özellikle kanserojen etkilere sahip olduğu gerekçesiyle yasaklanması gerektiği sonucunda birleşti. Bu kimyasal özün zehirli etkilerini, dioksin zehiri ile kıyaslamak mümkündür.

YA ÖLÜM, YA İŞSİZLİK

Formaldehit her evde bulunur. Üretimin yüzde yirmi beşinde formaldehit vardır. Gıda ambalajı, dezenfektanlar, bulaşık deterjanı, şampuan, lake, sunta, sucuk doldurulan yapay bağırsak, izolasyon maddeleri, yeni mobilyalar formaldehit içermektedir... Evler, enerji tasarrufu için izole edilmektedir. Bu iyi niyetle yapılan girişimler çok kötü sonuçlar doğurmaktadır. Wiesbaden kentindeki bir çoçuk yuvası, kullanılan dezenfeksiyon maddelerinin ölçülerin çok üstünde formaldehit konsantrasyonu içermesi gerekçesiyle kapatıldı. Formaldehid üretimine gelebilecek bir yasak, Almanya'daki tüm ekonomik sistemi en nazik yerinden vuracaktır kuşkusuz. BASF kuruluşu forlamdehit maddesinin dünyadaki en büyük imalatçısıdır!

BASF, "Formaldehide gelebilecek bir yasak, yan ürünlerin etkileriyle birlikte Federal Alman ekonomisini, 300 milyar DM'nin üstünde etkiler" diyor. Bir yıl içinde üretilen tüm mal ve hizmetlerin yüzde yirmi beşini formaldehid oluşturmaktadır. BASF tarafından verilen rakamlar aynı zamanda korkuya da yol açıyor. Formaldehidin yaydığı bu korkuya BASF "Ya zehir, ya işsizlik" sloganıyla yanıt veriyor ve şöyle bir mantık yürütüyordu: Sadece ahşap sanayii ve yan kuruluşlarda 56.000 işletme, 375.000 işçi vardır. Diğer sanayi dallarında da eklemeler yapıldığında ortalama 3 milyon işçi formaldehid kullanarak üretilen malların imalatında çalışmaktadır.

BASF, üç milyon işçiyi dert etmiyor doğallıkla. BASF sadece kendi cirosu ve dünya kimya sanayii rekabetindeki yerini koruyabilmek için işin üstüne titremektedir. Üç milyon insanı işsizlikle tehdit ederek, "sosyal partnerlerinin" kontrolları ve tepkilerini de önlemiş oluyor böylece...

Daha sonra "sosyal partnerler"in tepkileri de ortaya çıkıyor. IG Kimya Sendikası Şefi Rappe, akut zehirlenme tehlikesinin sınıra dayanmadığı sürece formaldehidin sınırlanmamması gerektiğini söylüyordu. Aksi halde işyerleri tehlikeye girerdi. Mevcut ekonomik sistem içinde işlevleri sınırlanan sendikalar ise, kısır muhalefetleri nedeniyle soruna köklü çözümler getiremiyordu. Federal Çevre Dairesi yetkili memurlarından Siebort Dabbertin ise hiç açık kapı bırakmıyordu: "Formaldehidin kanser yapıcı olduğu kesindir. " Almanya'da oturan herkes bu madde ile her gün karşılaşıyor ve BASF'nin sözünü ettiği üç milyon işçi günde sekiz saat bu madde ile en katıksız biçimde iç içe oluyorlar. Seçim çanları; ya kanser ya işsizlik diye çalıyor. Federal hükümet kimya sanayii ile birlikte değişik kanserler üretmeye devam ediyor. Sağlık dairesi yetkilisi Bakan Heinz Geissler'in elindeki raporlarını, doğabilecek ekonomik bunalımlar nedeniyle sakladığı söyleniyor.

Formaldehidin "Kanserojendir" yerine "kanser ilerleticidir" terimiyle Federal Kimya yasası kapsamına alınmasını araştırmak için kimyacılar (doktorlar değil) ve Federal Daire'nin bakanları görevlendiriliyor!.. Formaldehidin kanserojen özelliği, kavramların arkasına sığınarak saklanamaz. "Kanserojen" demek piyasadan kaldırılması gereken meta demektir. Böyle olmasına karşın hukukçular, BASF ve onun üretimini alan diğer kuruluşlar işlerini rahatça sürdürebilsinler diye politik bir oportünizme saparak "kanser ilerletici" terimini yeğliyorlar...

KESEKAĞIDI VE KÜLAH

Formaldehit yasağından sadece ekonomi mağdur olmayacak, biz tüketicilerin de yaşam biçimimizdeki bazı alışkanlıklarımızdan vazgeçmemiz zorunlu olacak. En basiti temizlik maddelerinin içinde olması! Kanser yapıcı özelliğinden dolayı birkaç dezenfekten maddeden vazgeçilebilir. Biyolojik uyumlu şampuan, bulaşık deterjanları vs. ler var piyasada. Bulaşığın pırıl pırıl olması için biraz ovup fırçalamak, olası bir kanser tehlikesinden daha evlâdır. .. Sucuk doğal bağırsağa doldurulabilir. PVC ve formaldehitli pırıltılardan feragat edilip, etiketsiz, pırıltısız cam ve süt gügümleri ile idare edebiliriz. Gıda maddeleri köşedeki dükkanlardan doldurulup, alınabilir. 1970'li yıllarda geniş ölçüde kullanımdan kaldırılan "tartmak", PVC-ambalajları ve dayanıklılık asitlerinin yerine geçirilebilir. Böylece malların kullanım değerlerini düzenleyici kimyasal maddeler daha aza doğru çekilmiş olur. Bazıları ise, tanıdığımız kadarıyla kötü etkileri olmadığını sandığımız polietilen ve aynı gruptan maddelerle imal edilebilir. Bütün sentetikler klorlu hidrokarbon bazında üretilmemiştir...

ZEHİR YÜKLÜ "LEZZETLİ" MİDYELER

"Global 2000" araştırmalarının saptadığına göre uzun ömürlü toksik zararlı maddeler çevre içinde yeni bir problem grubu oluşturuyorlar. Bir çok zehirli madde, ağır metaller, radyoaktif özler ve belli kimyasal toksikler, çok uzun ömürlü oluyor ve çevrede dönüşü olmayan değişimlere neden oluyorlar. Cıva, kurşun, yüksek ışınlı radyoaktif atıklar, dioksin ve PCB bunlar için örnek maddelerdir. Gıda üretiminde katkı maddesi olarak kullanılan bazı maddeler ve daha bir çok metal türü son derece zehirlidir. Bu metallerin madenden çıkarılması, rafine edilmesi, temizlenmesi ve endüstriye uygun biçimde işlenişleri aşamasında çözülmeleri, olumsuz etkilere neden olup, dünya denizleri için yüzlerce yıl giderilemeyecek potansiyel tehlikeler oluşturmaktadırlar.

Bu konuda çok fazla ve değişik iddialar vardır. Biyolojik kaynakların (Balık, midye gibi) ağır metallerce azaltıldığı, tahrip edildiği genelde biliniyor artık....

Midyelerin içinde yüksek konsantrasyonlu metaller birikiyor. Kuzey Denizi, dünya denizleri arasında son derece küçük bir yer tutuyor ama, dünya balık üretimin dörtte üçü buradan elde ediliyor. Kuzey Denizi'nin yabancı atıkları özümseyebilmesi için yıllık oksijen gereksinimi 660.000 litre. Önce, yükselme zamanı suyun altında kalan sahil şeridi ölüyor. Bu durum kuş sürüleri için son derece elzem bir beslenme alanının yitirilmesine neden oluyor. Balıkların yem sorunları alt üst oluyor, midyeler yenilemeyecek hale geliyor. Balıkçılar ise, ekonomik varoluşlarını borçlu oldukları denizi yitiriyorlar.

Kuzey Denizi'nde 2000 yılına kadar bir milyon ton radyoaktif atık madde, on milyon metreküp zayıf radyoaktif atık, yüzbin tondan fazla kullanılmış radyoaktif izotopların birikeceği tahmin ediliyor. Çevreyi tehdit eden faktörler bitip tükenecek gibi değil.

Kesin olan bir şey varsa, o da toprak, su ve havada yaşayan biyolojik türlerin her gün biraz daha yokolmaya itildikleridir. Sözkonusu ekolojik sistemlerde yaşayan biyolojik türlerin, 2000 yılına kadar beşte birinin yokolacağı, tahminler arasındadır.

Türkçesi : Güngör Altay

AKILLI

Talat Ulusoy

Esraf şerif'in çoğulu. Şerif; kutsal, şerefli, soylu, temiz anlamlarına geliyor. Bir yerin ileri gelenlerine "eşraf" deniyor. Eşraftan olana "Kimlerden olursunuz efendim?" diye sorsanız, genellikle sonu "...oğullarından" diye biten bir yanıt alırsınız: Tatlıoğulları, Mayhoşoğulları gibi.... Soyadı öyle olmasa da eşraflıkta iddialı olanlar bu açığı ticari unvanlarıyla kapatıyorlar. Süperbakkaldan yeni yetme holdinge kadar hemen her işyerinin önünde koca bir tabela ve besmeleye fark atar uzunlukta bir ticari unvan: Ünlü İbrikçioğulları Ünlü Mamuller Sanayii ve Ticaret A.Ş..

CİNSİNE ÇEKER

Belli ki insanoğlu soyuna, soyağacına düşkün. Ama bir yere kadar. En mümininden en münkirine hiç kimse "Ademoğulları'ndanım" yada "Havvaoğulları'ndanım" demiyor. Belki de goril tiplemesiyle betimlenen mağara adamının resmini evin başköşesine asmak istemediği için en eski atalarına karşı mesafeli davranıyor.

Günümüz insanı biyolojik sınıflandırmada Primatlar takviminin Anthropeida alttakımından Hominedae (insangiller) familyasının Homo cinsine giriyor. Üstelik Homo cinsi içinde varlığını sürdürebilen tek tür ve Homo Sapiens olarak adlandırılıyor. Homo Sapiens "Akıllı İnsan" anlamına geliyor. Akıllıoğulları da diyebiliriz. Böyle adlandırılan bir soya sahip çıkılmaz mı?

KÖKÜ DERİNDE

Homo Sapiens'in ilk kez ne zaman ortaya çıktığı tartışmalıdır. Bulunan fosiller jeolojik zamanlama olarak Orta ve Üst Pleyistosen (buzul) bölümüne (yaklaşık olarak 2,5 milyon-10 bin yıl öncesi) tarihleniyor. Bu dönem arkeolojik zamanlamayla Alt Paleolitik Çağ sonlarına denk düşüyor. Elbet eşraftan sayılmak için bu denli fosil bilgisi gerekmiyor.

Yeryüzünde canlı yaşamı Akıllıoğulları ile başlamadı ama, Yeryüzü ile Akıllıoğlu arasında uzlaşmaza giden yolda çelişkili bir süreç başladı. Canlı evreninin öteki üyeleri gibi Akıllı İnsan da yaşamsal gereksinimlerini doğadan karşılıyor, yani doğayı bir yanlarından tüketerek yaşamını sürdürüyordu. Bununla birlikte, kimi afetler dışında, doğa dengesini koruyabiliyordu. Milyonlarca ya da binlerce yılın son yüzyılına varasıya değin geçen diliminde bu denge korunageldi. Bugün bozuldu, bozuluyor. Neden?

ÇUVALDIZI KENDİNE

Toplumsal, sınıfsal, teknolojik ve benzeri çok neden sıralanabilir. Bunların doğal dengenin bozulmasında şu ya da bu ölçüde payı vardır. Ancak, sıralanan nedenlere yeni bir ekleme yapmak, "vay benim sülaleme küfrettin" alınganlığı gösterilmezse, tartışmak istiyorum: Günümüzde doğa dengesinin bozulmasından bizzat Akıllı İnsan sorumludur ve bu sorumluluğun kaynağında yatan şey, yalnızca ona vergi olan akıl'dır!

İnsan akılsız olsaydı çevre sorunları olmayacak mıydı? Evet! Çevre sorunlarının artmaması ve olmaması için insanın akılsız olması mı gerekiyor? Tartışalım. Çünkü, insanın merkeze alındığı ve birey olmanın önemine vurgu yapıldığı günümüzde, insanların eşraf yanından başka yanlarını deşmenin önemi var.

SOSYALİST DEĞERLERE GEREKSİNMEMİZ VAR MI ?

German Diligenski

New Times dergisinin 31.sayısından çeviren:Erhan Tuskan

Ölçülü insanlar bize şu çağrıda bulunuyorlar: "Kısır ideolojik kavgalara bir son verelim; bunlar bugünkü ekonomik ve toplumsal bunalımdan bir çıkış yolun bulunmasını engellemekten başka bir işe yaramıyor." Akıllıca bir öğüt, ama kısa sürede uyacağa benzemiyoruz. Ne tür bir topluma doğru yol aldığımızı bilmeden, "berrak toplumsal değerler ve idealler" olmadan yaşamak, pek çoğumuza zor geliyor.

Parti ve devlet liderliğimizin bu soruya verdiği güvenilir yanıt, insancıl ve demokratik bir sosyalizme doğru yol aldığımız biçiminde. Bu yanıt herkese uygun gelmiyor. Örneğin, Rus Komünist Partisi Kuruluş Kongresi ve SBKP 28. Kongresi'ne katılan delegelerin pek çoğu, sosyalizmin yenilenmesi diye "yutturulan" (en son olarak kullanılan bir siyasal ifade bu) şeyin "kapitalistleşmek"ten ve sosyalist değerlerin terk edilmesinden başka bir anlama gelmediğinden kuşku duymuyordu. Örneğin, Sergeyev gibi insanlar için, evrensel devlet mülkiyeti ilkesinin terk edilmesi ve yabancı sermaye yatırımlarının özendirilmesi türünden hareketler doğrudan doğruya gerici burjuva ideolojisinin bir çeşididir.

Geniş ve genel nitelikteki her kavram gibi, sosyalist değerler de farklı bireyler ve gruplar için farklı şeyler ifade ediyor. Kimileri için bu değerler, kendi ortaklaşa gurup çıkarlarının sembolik bir ifadesi, alışıla gelen ayrıcalıklarını ve konumlarını korumanın araçlarıdır sadece. Öbür insanlara hükmetme, ön kapıda bekleyen volga marka şoförlü, siyah bir limüzün, bir zamanların özgür ülkelerine kumanda etme hakkı, sıradan vatandaşın erişemediği ürünleri kolayca elde edebilme gibi tamamen maddi değerler biçimini alırlar genellikle. Kimileri için ise sosyalist değerler, yaşamlarının ilk dönemlerinden beri aşılanan bir dinden -gerçek yaşamda ne olursa olsun vazgeçemeyecekleri bir din- ibarettir. Daha başkaları için, sosyalist değerler oynayabildikleri biricik oyunun kurallarıdır. Birçok Sovyet sanayi yöneticisi için bu, hükümet planlarının şu ya da bu şekilde (kağıt üstünde bile olsa) yerine getirildiği ve serbest piyasa ilişkileri koşullarında bütün anlamını yitirecek olan bir oyundur. Bu arada şunu da belirteyim: Geçen yıl yapılan bir kamuoyu yoklamasının sonuçlarına göre, bu grubun yüzde 65'i sanayi işletmelerinin kendi başlarına iş görmelerini istememektedir.

Sosyalist değerlerin gerçek anlamını bütün bu yorumlamalarla karşılaştırmak yanlış olur. Ne ayrıcalıklı bürokratik azınlığın ne de Devlet Planlama Komitesi'nin henüz varolmadığı dönemlerde sosyalizm, toplumsal adalet, herkesin insana yaraşır bir yaşam sürdürdüğü ve çağdaş uygarlığın bütün maddi ve manevi nimetlerinden yararlandığı bir toplum düşünü ifade ediyordu. Bu toplumda, "herkesin herkese karşı mücadelesi" yerini toplumsal dayanışmaya bırakacaktır. O zamanlar bu tür ilişkilerin özel mülkiyetin yerine kamu mülkiyetinin geçirilmesiyle kurulabileceğine inanılmıştı.

YANLIŞ BİR DÜŞÜNCE Mİ-YOKSA HATALI YÖNTEMLER Mİ?

Çağdaşlarımızın bir çoğu Sosyalizmin başarısız olduğuna inanıyor.

Geleceğin, aile, özel mülkiyet, özel girişimcilik, din gibi tutucu değerlerde yattığını ileri sürüyorlar. Kanımca bu, farklı şeylerin karmakarışık bir hale getirilmesidir. Tarihsel gerçekliğin yanlışlığını kanıtladığı şey, sosyalizmin insancıl idealleri değil, bu idealleri pratiğe geçirme yollarına ilişkin belli kavramlardır. Pazarın bastırılması, herşeyi kapsayan devlet mülkiyeti ve (sözümona işçi sınıfının diktatörlüğü olduğu ileri sürülen) bürokratik diktatörlük gibi yollardır söz konusu olan. Genel olarak sosyalist değerlere gelince; bunlar birçok ülkenin toplumsal gelişmesinde son derece olumlu bir rol oynamışlardır. Halk tarafından büyük ölçüde benimsenen ve -başta işçi sınıfı hareketi olmak üzere- demokratik güçlerin etkinliklerine yol gösteren bu değerler, ekonomik, toplumsal ve siyasal ilişkilerin insancıllaştırılması ve demokratikleşmesine kaynaklık yapmıştır. Bu değerlerin etkisini göz önünde bulundurmadan 19. yüzyılın ortalarındaki "barbar" kapitalizmin, düzenli bir ekonomisi olan, çalışan insanların geniş toplumsal haklardan yararlandığı ve grup çıkarları için mücadelenin bir konsensus ve ortaklık çerçevesinde yürütüldüğü bir topluma nasıl dönüştüğünü anlamak olanaklı olmaz.

Bütün bunların geçmişte kaldığı, bir zamanlar işçi sınıfına mücadelesinde esin kaynağı olan sosyalist ideallere içinde bulunduğumuz tarihsel dönemeçte toplumun artık ihtiyaç duymadığı biçimindeki karşı çıkışları işitir gibiyim. Örneğin Alexander Zipko, bu ideallere bağlı kalan çağdaş sosyal-demokratların etkisi artıyor.Zipko'nun sözünü ettiği "geleneksel ideolojilerin birbirine yaklaşması" gerçeği, sadece bu ideolojilerin devlet ve pazar düzenlemesi konusundaki tutumlarıyla sınırlıdır; yoksa, Sol ve Sağ kanat değerler arasındaki mücadele yoğunluğundan bir şey yitirmiş değil-

dir. Sosyalist değerlerin işlevleri ve bugünkü (ve gelecekteki) toplumsal ilerleme mekanizmasında bu değerleri savunacak güçler sorunu daha büyük bir önem taşımaktadır.

Rus Federasyonu Komünist Parti Kongresi'nde konuşmacılardan biri, hükümetin pazar ekonomisine yenilmesiyle Partinin sosyal adalet yönelimi arasındaki çelişkiden yakınmıştı. Bu konuşmacı normal ve doğal ilişkileri, farkında olmadan, tehlikeli bir kural dışılık olarak görmüştü. Herhangi bir modern toplumda genel ekonomik çıkarlar- etkinlik yüksek üretkenlik ve kâr için verilen uğraş- belirli kişi ve grupların dolaysız çıkarlarıyla ister istemez çatışır; ekonomi mal ve hizmet üretir, sosyal adalet değil. Karşılıklı dengelemeye, "saf biçimiyle" ekonomik ve toplumsal öncelikler arasındaki uzlaşmalara gereksinme duyulması bu yüzdendir.

Bu karşılıklı dengeleme otomatik biçimde gerçekleşemez; her kesimin çıkarlarını ifade eden toplumsal-siyasal yapılar, bu yapılar arasındaki işlevlerin ayrışması olmaksızın böyle bir dengeleme olanaksızdır. Sosyal-demokratlarla rakipleri (Sağcı-tutucu ve Merkezci eğilimler) arasındaki karşılıklı güç ilişkileri ekonomik ve toplumsal gelişmenin çeşitli düzlemlerine dayalı olarak değişebilir. Ancak, toplumsal adalete öncelik tanıyan ve bunu toplumun, bütün üyelerine ilgi göstermesi biçiminde anlayan bir siyasal güvene (hangi ad altında olursa olsun) duyulan ihtiyaç görülebilir bir gelecekte ortadan kalkamaz. Bu ihtiyacın, serbest pazar ilişkileri kurulunca, Doğu Avrupa'da bile yeniden canlanması/ ya da güçlenmesi olasılık dışı değildir.

KAPİTALİZM NASIL "DİZGİNLENİR"?

Şimdiye kadar edindiğimiz deneyim, bir ve aynı anda, hem sosyalist değerlerin geçerliliğini, hem de "sosyalist ekonomi" ve "sosyalist toplum" gibi kavramların aldatıcılığını kanıtlıyor. Böylesi bir toplum, her zaman, tüm toplumsal organizmanın belli bir ilkeye göre hareket ettiği ve bu ilkenin de ekonomik ilişkilerin doğasınca belirlendiği şeklindeki bir varsayıma dayanan kurgusal bir yapı oldu ve öyle olmaya devam ediyor. Ekonomik temelin siyasal ve manevi üstyapıyı belirlediğini ileri sürmek için Marx'ın nedeni vardı: Marx'ın tanıdığı tüm toplumlar için doğruydu bu. Ne var ki, daha sonraları durum değişti...

Çağdaş Batılı toplumlara yakından bir göz atalım. Kimi yazarlarımız ve bilim adamlarımız, bence çok ileri giderek, bu toplumların sosyalist olduklarına dair göndermelerde bulunuyorlar. Bildiğim kadarıyla, bu ülkelerde hiç kimse ekonomilerinin kapitalist doğasına ilişkin kuşkular taşımıyor. Bununla birlikte, kapitalist ilkeler onların politikalarında ve siyasal önceliklerinde kesinlikle belirleyici olmuyor: Bu alanlardaki durumu belirleyen, değişik toplumsal güçlerin ve onların çıkarlarının (bunlara sosyalizm ilkelerini cisimleştirenler de dahildir) gerçek ilişkileridir. Ekonomi, politikayı pazar ve rekabet yasalarını, bu ülkelerde denetimi sağlayan grupların çıkarlarını hesaba katmaya zorlar. Politika da, kendi açısından, ekonominin kapitalizmi "dizginleyen" ve kapitalizmin doğasında varolan insanlık dışı eğilimlerin ortaya çıkmasını kısıtlayan insancıl ve toplumsal önceliklere ayak uydurmasını sağlar.

Bu zengin deneyim pazar hakkındaki tartışmalarımızda yeterince kullanılmıyor. Aslında, serbest pazar ekonomisinin ateşli muhalifleriyle en radikal öncüleri bir ve aynı alternatiften yola çıkıyorlar: Ya sosyalizm ya da sosyalizm değil. Tek fark, birinciler pazar ekonomisini kapitalizm olarak adlandırıyorlar, ikinciler ise "normal çağdaş bir ekonomi"den söz etmeyi yeğliyorlar. Bize ne denli inanılmaz gibi gelirse gelsin, gerçekte böyle bir alternatif yoktur. Bu alternatifin varolan olasılığını tarih yadsımıştır. Toplumsal ilerleme açısından en iyi seçenek, pazarın düzenleyici mekanizmasıyla bütünleşen ve onu insancıl önceliklere bağımlı kılan sosyalist adalet ve dayanışma ilkeleriyle pazar ekonomisinin içiçe geçmesidir. Pazar, ne "sosyalist" bir pazar olabilir, ne de bazı pazar propagandacılarının iddia ettikleri gibi bütün toplumsal sorunları "otomatik olarak" çözebilir.

Pazar ekonomisine geçiş kaçınılmazdır. Gerçek alternatif de, ekonominin 19. yüzyıl tipinde barbar bir kapitalist ekonomi mi, yoksa modern, yani uygarlaşmış ve toplumsal olarak denetlenen bir ekonomi mi olacağıdır. Bu alternatif, yeni-tutucu ekonomistlerin görüşleriyle büyülenen çok radikal "pazarcılarımızın" dikkatinden kaçıyor gibidir. Bu üzücü bir şey, çünkü sorun vatandaşlarımızı - özellikle işçileri- derinden ilgilendirmektedir. Geçenlerde bir işçi kulübünü temsil eden genç bir kadının konuşmasına tanık oldum. İşçi sınıfının korunmasız kalmasından ve yeni ortaya çıkan demokratik partilerin işçi sınıfının sorunlarına ilgi göstermemelerinden kaygılanıyordu. Kira sözleşmesine dayalı bir işletmedeki kendi çalışma deneyimi üzerinde duran genç kadın, sömürü artışının özelleştirilen sektörde çalışan işçiler için gerçek bir tehlike oluşturduğunu söylüyordu. Böylesi tutumları küçümsersek, çalışan insanları "proletarya diktatörlüğü"ne ve totaliter planlı ekonomiye geri dönmemiz gerektiği konusunda ısrar eden, yeminli pazar ekonomisi düşmanlarının kampına iteriz.

Politika yazarlarımızın bir çoğu, toplumsal ilişkiler konusunda sosyalizmin ideal bir cisimleşmesi olarak gördükleri "İsveç modeli"ne hayranlık duyuyor. Tanıdığım İsveçli bir sosyal demokrat, "İsveç modeli"ni "güçlü kapitalizmle güçlü işçi sınıfı hareketinin kaynaşması" biçimde tanımlayarak, farklı bir bakışı ortaya koyuyor. Son derece öğretici bir formül! Sosyal güvenlik ve sosyal adalet, yığınların kendi bağımsız hareketinden ve örgütlenmesinden ortaya çıktığı kadar, iyi yasalardan (yasalar kendi başlarına önemli olsalar bile) ortaya çıkmıyor. Ancak böyle bir harekete, insanların iradelerinin demokratik ifadesine dayanan bir politika, pazar ilişkilerini canlandırabilir ve aynı zamanda "paranın iktidarı", sömürü ve adaletsiz gelir dağılımı gibi olguların yeniden üretilmesini önleyebilir.

O halde, ne tür bir toplumun peşinde koşuyoruz? İdeallerimiz neler? Bu sorunun en basit ve en doğal yanıtı şudur: İnsancıl ve demokratik bir toplum istiyoruz. İnsanlık bundan daha iyi bir ideali henüz tasarlamadı. Bu toplumda sosyalist değerlerin de uygun bir yeri olacaktır. Onun için, bu toplumdan sosyalist seçeneğin toplumu olarak söz edilebilir. Ancak, gerçek sorunlara kelime hokkabazlıklarıyla bulunan çözümlerin yerine maceraları geçirmememiz gerekir. Bunun yanı sıra, "sosyalist" terminolojiye yapılan vurgunun, ekonomik ve siyasal totalitarizmin canavarlarıyla, topluma ve insana zorla dayatılan kurgusal şemalarla dolu yollardan ayrılışımızı engellemesinden korkarım.

Fransız Komünist Parti si PB üyesi, Senatör Charles Lederman: "DEMOKRASİYİ DERİNLEŞTİRMEYE ÇALIŞIYORUZ"

Charles Lederman, 70.yıl vapur gezisinde Haydar Kutlu ve Nihat Sargın ile birlikte

Fransız komünist Partisi Politik Büro üyesi ve senatör Charles Lederman, Türkiye Komünist Haretekinin 70. yılı etkinliklerine katılmak üzere Türkiye'ye geldi. Beykoz Çayırı'nda bir dizi etkinlikle kutlanılması düşünülen şenliğe İstanbul Valisi tarafından "genel güvenlik" gerekçesiyle izin verilmedi. 70.yıl etkinlikleri şehir hatlarından tutulan bir gemi ile boğaz gezisi yapılarak kutlandı. FKP senetörü bu geziye katıldı. Gemide, basın mensupları ve geziye katılanlarla, TBKP genel başkanı Nihat Sargın ve genel sekreter Haydar Kutlu ve FKP senetörü Charles Lederman'ın da katıldığı bir sohbet toplantısı düzenlendi.

Gezi dönüşünden sonra, TBKP genel sekreteri Haydar Kutlu ile bir görüşme yapan senatör, Adımlar dergisi'ni de ziyaret etti. Senatörle aşağıdaki söyleşiyi yaptık.

-Sayın Lederman siz Türkiye'ye en sık gelen politikacı ve komünist senatörsünüz.Bu gelişiniz diğerlerinden farklı, TBKP düzenlediği Şenliğe katılmak için geldiniz . ama katılamadınız.

Lederman: Daha önceki gelişlerimde durum farklıydı. TBKP'nin iki yöneticisi olan Nihat Sargın ve Haydar Kutlu yurt dışından Türkiye'ye kendi iradeleriyle dönmüşler ve Ankara'da gözaltına alınmışlardı. Kendilerine işkence yapıldı. Ve aylar sonra mahkemeye çıkartıldılar. O gelişlerimin amacı Nihat Sargın ve Haydar Kutlu ile dayanışma içindi. Şimdi bu yoldaşlarımız serbest bırakıldılar. Türkiye Birleşik Komünist Partisi yasalda kuruldu. Bütün bunlar sevindirici.

Türkiye'li komünistlerle birlikte, Türkiye Komünist hareketinin 70. yılı kutlamalarına katılmak için gelmiş bulunuyorum. Yasal olarak düzenlenebilen böylesi onlamlı bir şenliğe katılmaktan büyük bir mutluluk duydum. Ancak, Sevinilecek gelişmelerin yanında hala üzücü bir çok şey de var. Türkiye'de hala düşüncelerinden dolayı bir çok insan cezaevlerinde bulunuyor. Faşist İtalyan ceza yasasından alınan 141-142. maddeler hala kaldırılmıyor. İnsan hakları ihlalleri devam ediyor. Bütün bunlar insanı üzüyor.

Kutlu ve Sargın serbest bırakıldılar. Komünist Parti kuruldu ancak, Komünistlerin Şenliği'ne izin verilmemesi, TBKP hakkında anayasa mahkemesinde dava açılmış olması üzücü

-Siz Türkiye ile yakından ilgileniyorsunuz ve Türkiye'yi yeterince tanıyorsunuz. Okurlarımıza Fransız Komünist Partisinin çalışmalarından söz edermisiniz?

Lederman: Bu çok kapsamlı bir soru, ben size belli başlı ana noktalarını anlatmaya çalışayım.

Fransız Komünist Partisi, Fransız işçi sınıfının ve emekçilerini çıkarlarını en iyi biçimde savunmak için çalışıyor. Buna bir örnek vermek gerekirse, Genel İş Konfederasyonu'na bağlı 50 bin işçinin işine son verildi. Biz bunların yeniden işe dönmeleri için mücadele yürütüyoruz.

-Politik nedenlerlemi işlerine son verildi?

Lederman: Doğrudan politik neden yok. Ancak, işine son verilenler aktif işçi önderleri. İşyeri temsilcileri, sendikal aktivistler. Böylece işçi sınıfının mücadelesi zayıflatılmak isteniyor. Hükümetin uyguladığı politikalar karşısında sendikalar güçsüz düşürülmek isteniyor. O nedenlede sendikal aktivistlerin işine son veriliyor. FKP, hükümetin sosyal ve ekonomik politikalardan dolayı zarar gören, hakları gasp edilen işçi, emekçilerin çıkarlarını savunuyor.

Öte yandan tüm danyayı çok yönlü olarak ilgilendiren ve herkesin dikkat merkezinde olan Körfez'de ortaya çıkan krizin çözümünde; FKP, körfez kirizinin dış müdahale olmadan çözülmesini savunuyor. Fransa'nın askeri müdahale tarafında yer almaması için çalışıyor.

Irak'ın Kuveyt'i işgaline karşı çıkıyoruz. Ve bu işgalin son bulmasını, Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesini istiyoruz. Öte yandan, Irak'a yapılacak her türlü askeri müdaheleye karşı çıkıyoruz. Sorunun görüşmeler yoluyla çözülmesinden yanayız. Körfez krizi nedeniyle ABD nin bölgedeki askeri varlığını artırması müdahaleyi kaçınılmaz hale getiriyor ve sonunu diğer yoldan çözümünün önünü de tıkıyor.

Dünyanın yumuşama sürecine doğru gittiği günümüzde yeniden gerginlik ve soğuk savaş ortamının yaratılması, askeri müdahale yollarının açılması, Amerika Birleşik Devletleri'nin askeri varlığını herkese hissettirmesi ve Körfez'deki sorunları askeri yoldan çözme girişimi kaygı verici.

Fransız hükümet Körfez sorunun çözümünde Fransız halkının iradesine bakmaksızın Amerikan politikasının yanında yer alıyor. Askeri müdahaleden yana tutum belirtiyor. Şu biliniyor ve yaşanıyor ki, daha savaşa girmeden Fransız halkı bunun acı sonuçlarını şimdiden yaşıyor. Çünkü fatura Fransız emekçilerine çıkartılacaktır.Herkesin bildiği gibi savaş koşullarının kendisine göre bir mantığı vardır. Ekonomi tümüyle savaş koşullarına göre biçimlerin. Fiatlar yükselir, ücretler sabit kalır. Sosyal haklar kısıtlanır bu şimdiden hissediliyor. Biz, Komünist Partisi olarak buna bütün gücümüzle askeri müdahele ve Fransa'nın böyle bir müdahale de yer

almasına karşı çıkıyoruz.

FKP, Körfez'deki gerginliklerin savaşla sonuçlanmaması için, ve Fransa'nın askeri müdahalenin yanında yer almaması için çalışıyor. Şu anda partinin yoğunlaştığı çalışmalardan ikincisi bu.

Üçüncü olarak FKP, Fransa'da demokrasinin derinleştirilmesi için çalışıyor. Biliyorsunuz bizde başkanlık sistemi var. Ve başkan geniş yetkilerle donatılmış durumda. Bu yetkilerin azaltılması için çalışmalarımız yürüyor.

-Demokrasinin derinleştirilmesi için bir proje mi hazırlıyorsunuz?

Lederman: Evet, demokrasinin derinleştirilmesi için ileri sürdürdüğümüz görüşlerimizi geliştirmeye çalışıyoruz. FKP'nin önümüzdeki yıl yapılacak kongresin de bu proje daha kapsamlı olarak ortaya konacaktır.

Birinci olarak daha öncede söz ettiğim gibi başkanlık sisteminde değişiklik öneriyoruz. Başkanın yetkilerinin azaltıldığı parlementonun yetkilerinin yeniden düzenlendiği ama bununla da yetinilmiyeceğini düşünüyoruz.

İkincisi seçim sisteminde değişiklik yapılmasını öneren çalışmalırımız var. Şu an ki seçim sistemi sonucunda toplumun politik tercihi politik iktidara tam yansımıyor. İki tur halinde yapılan seçimlerde birinci turda çoğunluğu sağlayamayan partiler ikinci tur sonucunda örneğinyüzde 43'le belki daha da az bir oyla seçiliyorlar. Yüzde 60'ın politik tercihi politik süreçte etkili olamıyor.

Seçim sisteminin değiştirilmesini ve toplumdaki tüm politik görüşlerin politik iktidarda temsil edilmesini sağlayacak bir sistem üstünde çalışıyoruz.

Üçüncü olarak, toplumsal örgütlerin güçlendirilmesi ve onların politik süreçte daha etkin olmalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerektiğini düşünüyoruz. Sivil toplum örgütlerini yetkilerinin artırılması, merkezi iktidar üstünde yaptırım gücüne sahip olmalarını sağlayacak hukuki düzenlemelerin yapılmasını öneriyoruz. Örneğin, aydınların, sanatçıların örgütleri, sendikalar, mesleki kurumlar ve kuruluşlar, yerel yönetimleri... politik etkinliğini artırarak merkezi iktidarın gücünü bu alanlara dağıtmayı düşünüyoruz.

Çok kısa olarak demokrasinin derinleştirilmesi projemizinin genel hatlarını böyle özetlemek mümkün. Son bir söz olarak şunu söylemek mümkün. Bu proje ile toplumsal örgütlerin, ya da sivil örgütlerin politik süreçte yaptırım gücünü artırmayı, temsili katılım zayıflatarak doğrudan katılımın gelişmesinin yolunun açılmasını amaçlıyoruz. Kongremiz bu politikayı karar bağlayacaktır.

-Komünist partiler yenilenme süreci yaşıyorlar FKP'nin bu konudaki çalışmalarından söz edermisiniz?

Lederman: Bugün yeni olarak ileri sürülen düşünceler veya düşünce yöntemi Fransız Komünist Partisi için yeni şeyler değildir. Bizim geçmişimize bakıldığında bunu görmek mümkündür.Ancak o zamanlar biz bu düşüncelerimizden dolayı oportünist, revizyonist... olarak suçlanmıştık.

Dünyada barış sürecinin gelişmesi, yumuşamanın derinleşmesi, yeni yeni fikirlerin ortay atılması güzel ve umut verici. FKP'de bu süreci yaşıyor. Önümüzdeki yıl yapılacak kongremiz de bu temelde tartışmalar olacak, FKP'nin görüşleri daha da zenginleşecek. Şimdiden parti bu tartışmalara başlamış durumda.

-Özellikle iktidarda olan bir çok komünist parti ismini değiştiriyor. Siz Fransız Komünist Partisinin ismini değiştirmeyi düşünüyormusunuz?

Lederman: Bence buna gerek yok. Kanımca şu anda partideki genel eğilim de partinin adının değiştirilmesi doğrultusunda değil. Başka partiler değiştiriyor olabilirler. Biliyorsunuz bizde sosyalist parti var. Ve bu parti sağ bir politika izliyor. Bundan dolayı Fransa için komünist parti ile sosyalist partinin önemi ve politikalarındaki farklılık önemlidir. Önümüzdeki kongremizde bir çok şeyi tartışacağız ama belirttiğim gibi partinin adının değiştirileceğini sanmıyorum.

-Sayın lederman, bu kısa söyleşi için teşekkür ederiz.

Lederman: Bende size teşekkür ederim. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Elele Özgürlüğe 70.Yıl Şenliği

15 Eylül günü Komünist hareketin 70.yıldönümü nedeniyle yapılması planlanan Beykoz Çayır Şenliği Valilik tarafından yasaklanınca, kutlama İstanbul Boğazı'nda yapılan bir vapur gezisi ile gerçekleştirildi.

Türkiye Komünist Hareketinin 70.Yılında
İÇERDEKİLERDEN DIŞARDAKİLERE SEVGİLERLE

Sakarya Kapalı Cezaevi'ndeki TBKP'li siyasi "hükümlüler" olarak, Türkiye Komünist Hareketinin 70.yılında "elele özgürlüğe" gidişin sıcak coşkusunu sizlerle birlikte yaşadık. Bu büyük yıldönümünde gönderdikleri mektup ve kartlarla bizi anımsayan, sıcak ve içten duygularını ileten bütün yoldaşlarımıza, dostlarımıza teşekkür ediyor, hepinizi özlemle kucaklıyoruz.

AHMET KARDAM İ.CİHAN ŞENOĞUZ
EMİN TAŞ BAHRİ KILIÇ

NAZIM HİKMET SAHİPSİZ DEĞİL

Yapıtları onlarca dile çevrilmiş büyük Türk Şairi Nazım Hikmet'in sanatçı ve kültür adamı kimliğinin tanıtılması, eserlerinin korunması, değerlendirilmesi ve yayılması için bir vakıf kuruluyor. Vakıf şairin kardeşi Samiye Yaltırım, Haziran ayı başında İstanbul Mülkiyeliler Birliği lokalinde yapılan bir anma toplantısında bu dileğini açıklayarak, toplantıda bulunanlardan yardım ve destek istedi.

Kuruluş işlemlerinin kolaylaştırılması amacıyla vakfın tek başına Samiye Yaltırım tarafından kurulması öngörülüyor. "Nazım Hikmet Vakfı Girişim Komitesi"nin başkanlığını ise Prof. Dr. Aydın Aybay yapıyor. Komitenin diğer üyeleri ise Melih Aşık, Rutkay Aziz, Semil Balcıoğlu, Kıymet Coşkun, Koray Düzgören, Refik Erduran, Hüseyin Ergün, Bilgin İnanç, Yusuf Kurçenli, Şükran Kurdakul, Zeynep Oral, Nevzat Şenol, Emin Tanrıyar, Müzehher Va-Nü'dan oluşuyor.

Kuruluş hazırlıklarında vakıf için yüz milyonluk bir mal varlığı toplanması hedefleniyor.

Bu amaçla girişim komitesi önümüzdeki günlerde konserler tertip edecek. Böyle bir vakfın kurulacağı haberi Nazım Hikmet'i sevenler arasında duyulur duyulmaz girişim komitesine birçok destek mesajı geldi. Vakfın diğer bir kaynağı da gerçek ve tüzel kişilerin doğrudan doğruya vakfa yapacağı yardımlardan oluşuyor. Samiye Yaltırım adına Türkiye İş Bankası Ayazpaşa Şubesi'nde açılan 1005-300-230038 nolu hesap Nazım Hikmet'i yaşatmaya kararlı insanların desteklerini bekliyor.

Komite'nin yazışma adresi:
Sıraselviler Cad. No:87 Yeni Hayat Apt. Kat 1. Daire 3
Taksim/İstanbul

BEHİCE BORAN'IN ANIT MEZARI TAMAMLANIYOR

Boran'ın aramızdan ayrılışının 3'üncü yıldönümüne yetiştirilecek olan ANITMEZAR çalışmaları son aşamaya gelmiş bulunuyor.

Mezar'ın daha uygun bir yere nakli için yapılan müracaatın; Büyükşehir Belediye Başkanlığınca "mezar yeri nakli hususunda yasal dayanak ve İstanbul Sınırları içinde nakil teamülü olmadığı" gerekçesi ile reddedilmesinden sonra, yanındaki yerde satın alınarak alan genişletilmiş ve bu alan üzerinde gerçekleştirilecek anıt-mezar yarışmaya çıkarılmıştı.

Seçkin isimlerden oluşan Anıt-mezar jürisi, Mimar Sinan Üniversitesi Heykel Bölümü son sınıf öğrencisi S.Gökhan ERCAN'ın projesini 1. ödüle lâyık görmüştü. Jüri değerlendirmesinde şu görüş hakimdi. "Boran'ın kişiliği görkemli bir anıt gibidir. Proje bu anıtla yarışma iddiası taşımayan; aksine, sadeliği ile, Boran'ın kişiliğini daha çok ön plâna çıkaran bir çözüm olarak görülmektedir.

S.Gökhan ERCAN ise; mimarlık öğrencisi Selim UZEL'le birlikte detaylandırdığı projesini şöyle anlatıyordu:

"Behice Boran'ın üzerinde bulundurduğu bütün değerlerin evrensel boyutta olması; bu evrensellikten yola çıkarak, o'nun kişiliğini, evrensel bir madde olan su ile özdeşleştirme ve suyun dalga etkisini formlara dönüştürerek, o'nu sembolleştirebilme arzusu bu projenin ana hatlarını oluşturmuştur.

Anıt'ta statik bir kurgu ile devingen bir etki meydana getirmek istenmiştir.

Malzeme olarak taş düşünülmüş, teknik imkânlar doğrultusunda, modüler bir çözüm uygun görülmüştür."

Projesini bu kısa ve güzel anlatımıyla ifadelendiren müellifin arzusu doğrultusunda önce porfir seçilmiş, ancak porfirin dış etkilere dayanıksız oluşu dikkate alınarak, proje sahibinin de katılımıyla, porfir'le benzer renkte ancak çok daha dayanıklı olan DİYABAZ da karar kılınmıştır.

Anıt-mezarın lâhit kısmıyla birlikte yakın çevresi de aynı taşla kaplanmaktadır.